

זמני כניסת ויציאת השבת
כניסת שבת
6:40
יציאת שבת
7:55
 הזמנים לפי אופק ירושלים ת"י

דרושים וענפים באילן התורה
 מפרי עטו של הבה"ח פ.מ. נויברט הי"ו

עונת פסח

מאת

ענף הדרושים

כפרתו, ולא
 היסורים שלומדים
 משן ועין, שדיו
 לבוא מן הדין להיות
 כנידון וא"ש
 בעזה".

לחג הפסח

הקדם דברי בעל ההגדה

בהגדה של פסח – בכך החכם – ששואל מה העדות והחוקים אשר צווה ה' אלוקינו אתכם? ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

ביאור קושיית החכם

ונ"ל והוא דבן החכם שואל מה העדות והחוקים וכו', למה אוכלים פסח מצה ומרור, שזה עיקר המצווה בלילה הזה, שפסח ע"ש שפסח על בתי אבותינו במצרים, ומרור ע"ש שמיררו את חיינו בעבודה קשה, דלכאורה ממצה רואים שיצאנו קודם הזמן, שיצאו בחיפזון, כי היו מושקעים במ"ט שערי טומאה, ואילו נשארו עוד רגע אחד היו משתקעים חלילה וחס בטומאת מצרים, ומרור אוכלים שמיררו את חיינו וא"כ הסתים גלות מצרים, כידוע דקושי השיעבוד השלים, וא"כ הסתיים גלות מצרים, וממצה מוכח דלא הסתיים זה סותר אהדדי?

המשך הביאור

וא"ת דקושי השיעבוד היה בגלל חטא מכירת יוסף, זה אינו שהרי בקרבן פסח רואים שאוכלים זאת

לפרשת מצורע

הקדם ספר דברי הגאונים

נקדים קושיא המובא בספר דברי גאונים וז"ל: זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והקשו המפורשים מהו ביום טהרתו והנראה בזה דאיתא בברכות הובא לעיל פרשת וארא יסורין ממרקין עונותיו של אדם וק"ו הוא משן ועין שהם אחד מאיבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות יסורין ממרקין כל גופו של אדם לא כ"ש, ע"כ דבריו.

עוד הקדמה

ועוד כתב שם: והנה הגאון מהר"ש אלגזי הקשה דנימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ובקידושין איתא אין עבד יוצא לחרות אלא בראשי אברים שאין חוזרים וא"כ לפי"ז איך ילפינן בק"ו משן ועין דלמא דווקא יסורין שאינן מתרפאין כמו שן ועין שאינן חוזרין הוא דממרקין עונות אבל שמתרפאין מנלן דממרקין עונות, ע"כ דבריו הנצרכים לעניינינו.

פרפראות לפרשת מצורע

במדרש פליאה – העובר עבירה ומתבייש בה – מוחלין לו על כל עוונותיו, ולכך נקרא שבת הגדול.

ונ"ל בהקדם בה דאיתא בספרים הק' דפסח הביא זמן תשובה מאהבה, ושבת שקודם הוא שבת הגדול שבו יש הכח של השבוע שאח"כ, שמינא מתברכין כל שיתא יומא.

וידוע דאדם שעובר עבירה ומתבייש, ועושה תשובה, זה בחינת תשובה מאהבה.

ושפיר אמר המדרש, כל העובר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כעוונותיו והטעם בזה, שתשובה מאהבה שזדונות נעשין לו כזכות, א"כ הופך את העבירות למצוות, משא"כ שעושה תשובה מיראה נשאר העבירה עוד בבחינת שגגות, ולכך מוחלין על כל עוונותיו, שעושה עליהם תשובה ימחול לו הכל, ולכך נקרא שבת הגדול, מעין תשובה באהבה שיש בפסח, דמינא מתברכין כל שיתא יומא, וזה כל כך גדול שמקובל הכח שבת לפני מימות השבוע, וא"ש בעזה".

פרפראות לחג הפסח

בתיקוני זוהר כתוב עה"פ ויאמר אלוקים יהי אור – דא פסח כדתנן אור לארבעה עשר את החמץ.

ונ"ל הענין בהקדם מה דאיתא במדרש נורא עלילה על בני אדם, אפ' הנראות שאתה מביא עלינו בעלילה אתה מביא, בא וראה כשברא הקב"ה העולם, מן יום הראשון ברא מלאך המוות, שנאמר וחושך על פני תהום, זה מלאך המוות שמחשיך פניהם של הבריות, עלילה ניתנה בו, שהביא היא המיתה לעולם.

וכתבו המפרשים דמלאך המוות על תנאי נברא שאם לא יחטא אדה"ר יהיה מלאך קדוש, משא"כ עכשיו שחוטא אדה"ר נהיה מלאך משחית, וזאת ידוע דהפסח מכפר על חטא אדה"ר, שהרי אוכלים מצות שזה חיטה, ועץ הדעת חיטה הייתה.

וא"כ כיון שהיה חושך הקב"ה האיר היום, ויהי אור שנברא המלאך, שעשה אור לעולם, עד שחטא אדה"ר שאז חזר להיות חושך, ובנ"י תקנו זאת בגלות מצרים תיקון לחטא אדה"ר, וגם היום מתקנים זה, ומביאים אור לעולם.

ולכך דוקא בודקין שאור חמץ שזה היצה"ר, כמו שמובא בחז"ל מה מעכב שאור שבעיסה, וזה שבודקין בעקמומית שבלב זה מביא אור לעולם, לסלק טענת מלאך המות והיצה"ר, מעלינו לעת"ל, (דהוא מלאך המוות הוא יצה"ר), וא"ש בעזה".

רד"ו, אמנם הוקשה הלא פקד חסר כתיב וא"כ הוא רק קפד, אבל א"א יש אם למקרא ופקוד בוא"ו קרינו, א"כ יחסר הקב"ה ק"צ. שנים, אבל אי אמרינו יש אם למסורת, וא"כ פקד חסר כתיב, א"א לומר דנחסר ק"ץ שנים, וא"כ יש לומר דבאמת נשלם הגלות דחשבינו משנולד יצחק, ע"כ דרכיו הנצרכים לעניינינו.

המשך ביאור התירוץ לחכם

ושפיר מתרץ בזה לכן החכם, דאנו רואים מהאפיקומן, דיש אם למסורות ואין הולכים מחבורה לחבורה דדרשינו בבית אחד יאכל דהיינו האדם יאכל בבית אחד, משא"כ אם דרשינו אב למקרא יאכל הפסח בבית אחד אבל האדם יכול לילך לכמה מקומות והטעם דאין מפטירין אחר הפסח שלא ילך לכמה בתים, וא"כ בזה חזינו דדרשינו אם למסורת כנ"ל, וא"כ גרסינו פקד חסר וא"ו, וא"כ איך יצאו קודם הזמן? וצ"ל שקושי השיעבוד השלים הגלות, ולכך הסתיים גלות מצרים, וא"כ צ"ל הטעם שאוכלים מצה ע"ש שלא הספיק בצקם להחמיץ, דכיון דהיה קושי השעבוד, זה הביא אותם לצאת מהר, לפני שנכנסו עמוק לטומאת מצרים, וא"ש בעזה".

מטעם שפסח על בתי אבותינו במצרים, ולכאורה הרי שרו של ים טען הללו עע"ז והללו עע"ז מה נשתנו אלו מאלו? ותירצו שישאל עבדו באונס וכל זה אם היה להם דין ב"נ, אז פטורים שב"נ אינו מצווה למסור נפשו למען קדושת ה' יתברך שמו, משא"כ ישראל שמחוייב, וא"כ מוכח מזה שהיה לאבותינו דין ב"נ.

ביאור במה היה מח' יוסף והשבטים

וזאת ידוע דמח' השבטים ויוסף אם היה לאבותינו דין ב"נ או דין ישראל, דיוסף סבר דהיה להם דין ישראל לשבטים, והשבטים סברו דהיה להם דין ב"נ, וא"כ שפיר מכרוהו ולא יכול להיות בגלל מכירת יוסף קושי השיעבוד.

הסבר תירוץ החכם בהקדם דברי המפרשים

ולזה מתרצים לחכם תירוץ אחד, ויובן בהקדם דברי ספר נטעי בחורים מהמפרשים וז"ל: ויש לומר, דזה תליא אי אמרינו אם יש למקרא או יש אם למסורת, דבדעת זקנים מבעלי התוספות סוף פרשת ויחי כתב: על מה שאמר יוסף פקד יפקוד א' אתכם, פקוד כמנין פקוד, היינו ק"צ שנים. יפקוד, יחסר מן הגלות כמו ולא נפקד ממנו איש, היינו שהקב"ה יחסר כמנין פקוד מן הגלות ולא יהיו במצרים רק

על פי מעשה זה, מבארים את סיבת הבאתו של המצורע דווקא לכהן. שכן לפי ההלכה, אין צורך שהכהן יהיה תלמיד חכם או בר סמכה, מספיקה העובדה שהוא כהן, והיה לידו מי שיאמר לו את הדין והוא זה שיכריע בהבל פה: "טהור", "טמא".

בכך יש לקח מהותי לבעל הלשון הרע שנצטרע. עד עתה חשב לעצמו 'מה בסך הכל אמרתי?', 'למי הפריע שנהייתי לפטפט?' 'האם באמת ממילה או שתיים יכול להיגרם נזק כה רב?' אומרת התורה: הביאוהו אל הכהן. רק באמצעות המחשה חיה, כמו העובדה שבמילה אחת שמוציא הכהן מפיו – ואפילו כהן שאינו בקי בדיני נגיעים – מיד מסגירים אותו מחוץ למחנה למשך שבוע ושניים כשהוא מנודה. או אז, יחוש על בשרו מה עולל הבל פיו לאנשים עליהם דיבר.

(גליון במחשבה תחילה)

קמחא דפסחא

פעם התרמתי לדבר מצוה נחוץ

פעם התרמתי לדבר מצווה נחוץ. עליתי לביתו של עשיר מופלג. בית?! טירה! ברוך ה', אין עיני צרה: "הזהיר במצוות ציצית, זוכה ומשרתים לו אלפיים ושמונה מאות עבדים", צריך מקום לשכן אותם. אבל אם זכה, יזכה גם אחרים...

"הזמנים קשים", אמר לי, "אולי בפעם אחרת". שהעניינים יחזיקו מעמד, בבקשה...

אמרתי לו: "לא זכיתי לזכותך במצוות צדקה, אולי תרשני לזכותך בדבר תורה".

נענה ברצון. זה חנינם.

השקוה, ולאחר ימים אחדים העניק לו בגדים איכרים בלים ופטרו לשלום.

הקיסר רשם את כתובת מטיבו, ומיד כשניצח במערכה – הורה להביא לפניו את האיכר בכבוד מלכים. האיכר הובא לפני הקיסר וחיוך של שביעות רצון עלה על פניו, הן עכשיו יזכה לעושר וכבוד מן הקיסר. הקיסר פנה אליו בחיוך של הכרת טובה: "קצבה מכובדת הוקצבה לך מדי חודש מארמוני. מלבד זאת, כל הוצאותיך והוצאות משפחתך במאכל ומשתה, מלבוש וריהוט, רפואה ונופש – הכול בכל על חשבון הארמון. אבל זו רק התמורה הכספית.

"אמור נא", המשיך הקיסר בנועם, "מה הייתה רוצה עוד לבקש?"

האיכר לא היסס: "מלכי הרם, הן נתת לי כל אשר בדעתי לשאול, ולא יחסר לי מאומה אחר שהגדלת חסדך עמי. זאת ארצה לדעת: מה הייתה תחושתיך כשחשתי בהבל פיהם של החיילים המתכופפים לחפשך תחת המיטה וכמעט שגילוך... הקיסר האדים מזעם לשמע הבקשה המחוצפת. "קחווה לגרדום מיד!" זעק. "כלום לא מצא משאלה אחרת לבקש...?"

דבר הקיסר לא איחר להיעשות והאיכר המסכן מצא עצמו על בהונות רגליו כשהכיסא מתחתיו ועניבת התלייה על צווארו. לפתע, כמשום מקום, הופיע הקיסר בכבודו ובעצמו מחיך מאוזן לאוזן: "הסירו את העניבה מצווארו". הפקודה בוצעה מידית. כעת היה האיכר מבולבל לחלוטין, אך הקיסר שאל אותו בזיק שובב: "נו, כעת אתה מבין כיצד הרגשתי באותו הרגע...?"

***

מסר שבועי

צרעת שווה אלף הסברים

בתורת המצורע עוסקים אנו השבוע, כשהוא מובא אל הכהן לראות האם הוא טהור. מדוע דווקא אל הכהן הוא מובא? אמנם צרעת אינה פצע רפואי גרידא שבשלו יש ללכת לרופא. צרעת היא עניין רוחני. אבל עדיין, מדוע לכהן ולא לרב, לדוגמה?

ידוע הסיפור על אחד הקיסרים, שבאחד הימים נקלע תוך כדי סערת הקרב לידיהם של אויביו, ומרדף גורלי לחיים ולמוות החל ברחובות העיר. הקיסר נמלט על נפשו בכוחות לא לו, ידוע ידע שאילו ייפול לידיהם צפויים לו חיי שבי קשים והתעללות בלתי פוסקת. החיילים מצדם, חפצו לזכות בעיטור עוז וגבורה משולבים במדליות רבות, הן לא דבר פשוט הוא ללכוד את ראש האויבים בעצמו. כשחש הקיסר שכוחותיו כלים, נכנס לביתו של איכר וביקש ממנו מחסה. בתושייה של רגע הבריך האיכר: הרים את תחתית המיטה המלאה כרים וכסתות, השכיב את הקיסר בתוכה כשמעליו הוא פורש שמיכות אחדות – הותיר לקיסר מרווח צר לנשימה וטרק בחבטה את המיטה למקומה.

חיילי הצבא לא וויתרו, ידעו היטב שעתידם תלוי במציאת קיסר הממלכה האויבת. אולם גם כשהגיעו לבית האיכר ובגסות שלפו אותו ממקום מושבו על המיטה וחילפו תחתיה, לא העלו בדעתם שבתוך המיטה עצמה נמצא הקיסר. לאחר שהסתלקו להם מאוכזבים, חיכה האיכר ליתר ביטחון עוד שעה ושתיים ואז הרים את המיטה מהקיסר נוטף הזיעה הקרה והחמה גם יחד. רחץ אותו, האכילו,

(הרה"ח ר' יוסף צבי וואזנר שליט"א – רב רבנן)

הירות בדיבור

בעידנא דחדוותא, כאשר זכיתי להכניס בבריתו של אברהם אבינו את בני שיחי, זכיתי בכפלים תושיה, כאשר רבינו בא לשמש כסנדק לרך הנימול, הוא עלה במיוחד לירושלים עיה"ק בשחרותו של יום, כאשר הקדים במיוחד את תפילת שחרית במעונו שבירושלים זכיתי לחוט המשולש כאשר נתן לי דורון ספרו שו"ת "שבט הלוי" עם הקדשה מכת"ק, היה זה ב' אייר שנת תשנ"ו. ובקוראי אותיותיו המחכימות כדברי הלוחות חקוקות, שמתי לב שכתב בין הדברים "בנן של קדושים" לשאלתי מדוע הרבי לא כתב בר"ת כנהוג לכתוב בנש"ק, בודעי שמלאכת הכתיבה לא היתה עליו מן הקלות? השיבני: 'ראשי תיבות יכולים להתפרש אחרת ועד כדי כך שאפשר לפרשם לגנאי, והרי בא זה לשבח ונמצא מגנה ומבייש!'

תוך כדי שאני משתומם על עומק הדברים, הוסיף רבינו לבאר כוונת קודשו: 'נכון אתה לוי, נכון אתה נכד של החוזה מלובלין, נכון שמיחסים שאמר שהינו נכד של קרח, הנהנתי בראשי כהסכמה על דברי קדשו, המשיך ואמר רבינו: "יש המייחסים לרבי מלובלין שהתבטא דער הייליגער זיידע קרח! בהמשך לדברי האר"י הק' שסופי תיבות של "צדיק כתמר יפרח" הינם קרח, ובר"ת של בנש"ק אפשר לטעות "בנן של קרח" ואם הרבי מלובלין בא לתקן ולהמתיק את הענין של קרח ולא ח"ו לולזל בכבודו, אבל ירצה מי שירצה לולזל בנכד של קרח על סמך דברי הרבי מלובלין לא ולא, ע"כ כתבתי בהדיא "בנן של קדושים" עכ"ד רבינו. אמרתי לרבינו כנראה גם אני צריך ללמוד שיחת חולין של ת"ח וגם משפטיהם מה טומן בחובו כל משפט עם ר"ת ומשפט בלא ר"ת! חיידך והפטי: 'נישט אזוי ווייט' – לא כ"כ רחוק.

(הגאון רבי זושא הורוויץ שליט"א – רב רבנן)

האר ענינו בתורתך

מדי פעם ובמיוחד בימי עידן שובע שמחות היה שואל אותי בדרך כבוד כנכד של השל"ה הק' בזה"ל: דע וויפלטער דור פין הייליגן של"ה? [איזה דור הינך מהשל"ה הק']? כמעט אף פעם לא עניתי לשאלתו. ותמיד תמהתי מה כוונתו בזה, וכי הוא לא זוכר שלא עניתי לו בפעם הקודמת ומה רצונו בשאלתו זו אין ספור פעמים? אך פעם אחת הפטיר אחר השאלה: "אני שואל כי אינני זוכר תמיד! דע לך שאין לי ראש טוב וע"כ

קימה בשעה 1 לפנות בוקר

אספר בזה דבר פלא המעיד על אהבת התורה הפלאית שלו עוד בבחרותו ביח"ל, שסגירת המעגל שלו נודעה לנו רק סמוך לפטירתו.

הנה אאמו"ר נפטר ל"ע מדלקת ריאות. לקחנו את הרופאים והפרופסורים היותר גדולים בארץ בתחום זה. אחד מהרופאים המומחים ד"ר סורקין שמו, חסיד ליובאוויטש, שהוא רופא באיכילוב למעלה משלושים שנה. כשדיברתי עמו על מצבו של אאמו"ר, שאל אותנו באחת משאלותיו: האם לאביכם היה פעם דלקת ריאות, עניתי: כן, לפני כשמונים ושתיים שנה כשלמד ביח"ל. אמר לי הרופא החיידק עדיין בתוך גופו מאז. לפליאתי האם ייתכן שחיידק יקנן בגופו של אדם כ"כ הרבה שנים, אישר לי הרופא והראה לי ממצאים מהבדיקה שמוכיחים כדבריו. סיפרתי לו גופא דעובדא היכי הוזה, כשאאמו"ר למד בבחרותו ביח"ל, היה שם בלילות כפור אימים [לובלין שכנה על גבול רוסיה]. והנהול בהיכל הביהמ"ד היה, שתנור ההסקה היה מופעל כבר מהשעה חמש לפנות בוקר, למשכימי קום הרוצים להכין את עצמם בלימוד כהונה דרבה לתפילה. אבל לאאמו"ר לא הספיקה השעה. אמר לעצמו מרוב אהבתו וחשקו לתוה"ק: בשעה חמש לקום ללמוד – זה מדאי מאוחר בשבילי, אין זה מספיק בשבילי! ואכן אאמו"ר היה קם בשעה אחת בלילה לאחר חצות, בלילות הקרים, ולמד במסירות נפש מבלי להתייחס לצינה הרוסית ששררה בחוץ. כעבור תקופה קיבל דלקת ריאות חריפה ויצא מזה בחסדי ה' בניסים ונפלאות.

סיפור זה, נודע לי רק לפני כארבע שנים, כשלקחתי את נכדי לאאמו"ר וביקשו מזקנם צ"ל שהם רוצים ללכת בדרכיו וללמוד מהתמדתו. אז סיפר להם אאמו"ר את הסיפור הזה, וסיים: "הייתי אז חולה מסוכן הרופאים כבר נואשו מחיי [אז לא היה עדיין אנטיביוטיקה], וברחמי שמים יצאתי מכלל סכנה, וניצלתי לפנים משורת הדין".

ועל זה אמר לי ד"ר סורקין הנ"ל: "החיידק הזה כבר שוכן בריאותי זה 82 שנה! אין זה כי אם זכות לימוד התורה ששמרה עליו במשך שנים כה רבות שלא יזיק לו החיידק הזה". אמרתי לרופא בדרך צחות, שאפילו החיידק הבין את גודל קדושתו של אאמו"ר, ולא רצה להיפרד מגופו של הצדיק... ולדאבוננו לא הצליחו להוציא חיידק זה מגופו הק', ונסתלק לגנזי מרומים.

הזכרתי את מאמר הגמרא, שחכמי ישראל באו אל דוד המלך ואמרו: "עמך ישראל צריכים פרנסה". ענה: "לכו ופשטו ידכם בגדוד". צאו למלחמה. ותמוה: איזה פתרון זה. מלחמה כרוכה בסכנת נפשות ומי יבטיח את הניצחון, ומי ערב לכך שהשלה יהיה רב ויפתור את בעיית העוני?

הא? מה אומר כבודו!?!
"אההם... שאלה!".

אענה למעלתו מה תירץ על כך הרב מטשעבין זצוק"ל.

חכמי ישראל התאוננו שהעם קובל שאין פרנסה, וממילא אין באפשרותו לתמוך בלומדי התורה ובענייני צדקה. אמר להם בחכמתו: "אתן לכם עצה. תערכו גיוס כללי ואז יעמוד הכהן ויכריז: מי אשר בנה בית ישוב לביתו, ותראו כמה ינהרו. מי שנטע כרם ישוב לביתו, ותראו כמה ישובו – אז מה אתם מדברים על זמנים קשים, על חוסר כסף ופרנסה...".

וכך, ברוך ה', זיכיתי אותו גם בדבר תורה וגם בצדקה.

(מתוך הגדה של פסח – 'והגדת')

ענף המעשיות מצורע

בעל השבט הלוי

הרב הגאון שמואל הלוי זצוק"ל וואזנר
בן הרה"ג יוסף צבי זצוק"ל
~נלב"ע ט"ו ניסן תשע"ה~

חלילה לוותר על אות אחת מהתורה

מאידיך, פעם היתה לי שאלה קשה מאד, ולא מצאתי שום דרך להתיר. סיפרתי לו על כך, ועל הסבל הגדול שנגרם מכך שאסרתי, ושאלתי, אולי בכל זאת יש פתח היתר.

הוא הביט בי בחיוך ושאל אותי: "האם שמעת פעם על וינסטון צ'רצ'יל?" השבתי כמובן בחיוב, ואז פתח וסיפר, צ'רצ'יל היה ראש ממשלת בריטניה בתקופת מלחה"ע השניה. ברגע קשה נאספו אצלו שרי הממשלה והגנרלים, והציעו לו להחזיר את הצבא מכל מושבותיה של בריטניה ברחבי העולם לבריטניה. כדי שיהיה אפשר לפחות להגן על המולדת. צ'רצ'יל השיב: העם הבריטי לא עשה אותי ראש ממשלתו, כדי שאוותר על המושבות שלו. ואז פנה אלי מו"ר ואמר: הקב"ה הפקיד אותנו על הוראת התורה. הקב"ה לא הפקיד זאת בידינו, כדי שנוותר על אות אחת ועל דין אחד בתורה.

(הגאון רבי אברהם צבי הכהן שליט"א רב רבנן)

איני זוכר! ואם תשאל על כך שאני יודע ללמוד ואני זוכר את הלימוד, זה רק מכוח בקשה שניגשתי בצעירותי ללימוד התורה" ותפילתי בפי, רבש"ע נתת לי ראש חלש, אני רוצה לדעת ללמוד את תורתך הק', ובדמעות שלישי התחננתי אליו פתח לי את הראש להבין ולהשכיל ללמוד וללמד, והקב"ה שמע לתפילתי, והיות ובקשתי רק ראש טוב ללימוד התורה" קיבלתי ראש לתורה הק' ונשארתי עם הראש החלש לזכרון דברים אחרים, ולכך אני שואל אתכם כל פעם מחדש!"

אולם ברבות השנים נודע לי שהיה נוהג לומר לי כדברים האלו וטעמו ונימוקו על ראשו החלש רק מכוח ענוותנותו הרבה, שהייתה אחת מתכונותיו הבולטות – בבחינת 'ונפשי כעפר לכל תהיה', וכל סיבת שאלתו הייתה להמשיך זכות אבות ולהזכירם בעת חדוותא לשפע טוב לצאצאיהם. להנחה זו קיבלתי סיעתא מהעובדא הבאה.

(הגאון רבי זושא הורוויץ שליט"א – רב רבנן)

להמשיך שפע לצאצאים

סיפר לי חתני כבני הר"ר מרדכי אליהו שטרן הי"ו, (בנו של הגאון הגדול רבי שמואל אליעזר שליט"א חבר ביה"ד של מרן זצ"ל) שהיה נוהג בישיבת חכמי לובלין שכל חתן טרם נישואיו היה אוכל סעודה אחת בש"ק הקודם לאויפוף על שולחנו של רבינו, ובהגיע עת דודים שלו לפני נישואיו, זכה גם הוא ברגעים הללו של "ויחזו וכו' ויאכלו וישתו", לפתע בסעודה בין דברי הדרכה וד"ת שרבינו אמר על שולחנו, הוא אמר לו: 'נכון השוער שלך הינו נכד של השל"ה הק'?! איזה דור הוא לבעל השל"ה?! ורבינו לא המתין לשמוע את תשובתו, אלא מיד אמר לו: 'אני גיד לך איזה דור השוער שלך מהשל"ה הק', וכך החל לחשב ולהזכיר את השל"ה ואת דורותיו אחריו עד יבלחט"א שמי, וכך היה מונה את כל הדורות בפניו, הוא אומר כל הפעמים ששאל אותי איזה דור אני מהשל"ה הוא ידע לבד, והשאלה לא היתה בכדי שאשיב תשובה אלא הזכרה בלבד, וזאת בכדי להמשיך שפע מזכות אבות. (וכפי המובא מצדיקים שיש ענין בשעת חדוותא להזכיר זכות אבות הבאים להשתתף בשמחות למטה, במיוחד בנישואין, כמובא בזוה"ק פ' פנחס עה"כ "ישמח ישראל בעושיו").

(הגאון רבי זושא הורוויץ שליט"א – רב רבנן)

בין אדם לחבר

כפי מה שהיה גאון בתורה, יותר מזה היה גאון במידות בבין אדם לחברו, לא

לפגוע בשני, לא לצער את השני, רק לכבד את השני ולהרים את כבוד הזולת.

אחד מנכדיו שאלו פעם, מדוע לפני דרשת שבת הגדול ושבת שובה הוא שרוי כ"כ במתח, הרי כל השנה יש לו שיעורים בפלפול, וכן כל השנה יש לו דרשות וכו' ומה נשתנה דרשה זו משאר דרשות. וענה לו שהיות ולדרשה זו מגיעים אנשים רבים מכל החוגים, חסידים, ליטאים, בני עדות המזרח וכו', ובסוף הדרשה הוא אומר גם דברי מוסר, והוא צריך להשקיע כוחות רבים כדי שלא לפגוע בשום אדם ובשום חוג ח"ו, לכן הוא שרוי לפני כן במתח!

פעם אף הוסיף ואמר: אפילו אלו שיש לו עמם חילוקי דעות אין לי שום שנאה נגדם.

פעם באחת מדרשותיו אמר בשם ספר אחד, שהיה בשמים ג' מועמדים מי יזכה לכתוב את השו"ע, ופסקו בשמים שהבית יוסף יכתוב, כיון שמעולם לא געג בשום אדם, והרגישו בשעה שאמר כן שבאמת זה שייך אליו, שפסקו התקבלו לא רק מחמת גדלותו בתורה ובהוראה גרידא שהרי גם במחשב ניתן ללחוץ על כמה כפתורים ויוצא כל התשובות, והוא בגדר חז"ל חמור נושא ספרים, אבל אצלו היה זה בצירוף טוהר מידותיו שכיבד את כולם ולכן זכה שהכרעותיו התקבלו בכל ארצות תבל. כשהיה איזה נדון הלכתי רציני, אם זה באנגליה, או ארה"ב או אירופא, או אפילו באוסטרליא או אפריקא, באו לדעת ולברר מה דעת השבט הלוי בזה.

(הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א – רב רבנן)

תמונת מרן החת"ס ז"ע

בימי השבעה סיפר רב ספרדי שלפני הרבה שנים בתקופה שעשה שימוש בבית ההוראה, נכנס פעם לאחד שגר באזור שלו, וראה על הקיר בסלון תמונה גדולה, ושאל מי הוא בתמונה, הלה ענה לו זה תמונה של מרן החת"ס, אמר לו הרב: "תשמע זה לא החת"ס", אולם ההוא נשאר בשלו, ואמר: "אני קניתי זאת בהרבה כסף, הגדלתי והסגרת, וכבר הרבה שנים זה תולה אצלי בסלון", אמר לו אותו רב: "אני נמצא פעם בשבוע אצל הרב ואזנר, אביא את התמונה והוא בודאי יידע אם זה החת"ס או לא".

וכן עשה, כשנכנסו ושאלו התבונן מרן כמה דקות ואמר להם: "אכן זה תמונה יפה מאד, תמונה יקרה מאד, זה נראה להיות אדם גדול מאד, אבל החת"ס כנראה זה לא". הלה שאלו: "מהיכן הרב יודע שזה לא תמונת החת"ס?" ענה לו מרן: "צורת החת"ס מוכרת

לנו", ע"כ. אותו רב סיפר את הסיפור בהשערה שמהתשובה היה משמע לו שהיה למרן איזה גילוי מהחת"ס (כפי שהסיפור שהרע"א התגלה לו בחלום), אך יש בסיפור הזה הרבה יותר מזה, שבודאי ראה מרן מיד שאין זה תמונת החת"ס, אך לומר לו כן מיד, ושידע שהיה לו סתם דמיון שוא במשך כל השנים, היה מביא אותו לאכזבה גדולה מאד, ע"כ הקדים לו מילים טובים על חשיבות התמונה. ואח"כ ענה לו את התשובה באופן ש'נראה' כך, (זה לימוד גדול, ובעצם הוא דברי חז"ל כתובות י"ו. הלוקח מקח ישבחנו בעיניו וכו'. אחי הרב אברהם שבתי עורר אותי לרעיון זה בתשובת מרן).

(הגאון רבי מרדכי גלבר שליט"א – רב רבנן)

סיפור שבועי

ההכנות לקראת פסח

כשמגיעים אנו לחג הפסח, וכולנו עמלים וטורחים בביעור חמץ והכנות לחג, אנשים וטף וביתר שאת נשים צדקניות, אשר בזכותן נגאלנו ובזכותן אנו עתידים להיגאל, כדאי להיזכר בסיפור המופלא שהיה עם הרבי הראשון מבאבוב, הרה"ק רבי שלמה זצוק"ל. ומעשה שהיה כך היה:

אחד מחסידיו של הרבי היה יהודי עשיר מאוד, שהצליח בעסקיו וצבר הון רב, ובהתאם לרום מעמדו וכבוד עושרו בנה לעצמו טירה מפוארת עם מרחבים אדירים וחדושים נפלאים, שנכללו בה ביחס לאותם הימים.

למרות עושרו הרב נשאר חסיד נאמן לרבו, ומטבע הדברים ביקש בכל מאודו שיבוא הרבי לסיוור בביתו-ארמונו, כדי להתרשם מהטירה המפוארת ובוסתני הפרי משובבי העין שניטעו בחצרותיה.

הרבי נעתר לבקשתו של החסיד, טייל עמו בין חדרי המבנה המפואר, התבונן בנברשות הקריסטל המשתלשלות מתקרת הטרקלין המרכזי, מישש בידיו את וילונות המשי היוקרתיים ויצא עמו לטייל בשבילים המתפתלים בינות למדשאות רחבות הידיים והבוסתנים עמוסי הפרי.

ככל שהתקרבו לקצה החצר, נצבעו פניו של הגביר בצבע ורדרד של נחת. הוא עומד להציג בפני הרבי את מה שבוודאי ייחשב בעיניו לגולת הכותרת של כל החמדות שנגלו לעיניו היום.

והנה נגלה לעיניהם בית נוסף. גדול ממדים והדור מראה. לא כמו הטירה המרכזית, אבל בהחלט בית מכובד הראוי לשמו.

תריסו של הבית מוגפים, הדלת נעולה, והעשיר מפשפש בכיסו, שולף מפתח אבל לפני שהוא פותח את הדלת, הוא מנער בקפידה את בגדיו: "זה הבית של פסח", הוא הסביר כשרטט של הנאה חולף בקולו. "את הבית הזה לא מנקים לפסח, הבית הזה מעולם לא ראה חמץ! כשיבוא חג הפסח אמכור את הטירה הגדולה לנוכרי למשך ימי חג הפסח, ואני ומשפחתי נעבור להתגורר בבית הנפלא הזה, שכל כולו בנוי על טהרת הפסח, ומעולם לא נכנס בו פירור של חמץ!!!"

הרבי החמיא לעשיר על ביתו, על נכסיו, הביע שמחה גדולה על כך שזכה לעשירות מופלגת שכזאת, וכמובן גם הזכיר לו ברמיזה עבה, שאת ההצלחה יש לחלוק גם עם העניים ועם מוסדות התורה והחסד, כי הרי האדם אינו נוטל עמו שום דבר לבד מתורה ומעשים טובים.

העשיר כמובן שמח לקבל את המחמאות וגם האזין ברוב קשב לדברי הכיבושין. הוא אכן פותח ידו לצדקה, וכעת הוא מקבל על עצמו אף להוסיף כהנה וכהנה, ולתת עוד יותר מכפי לימודו אשר הורגל בו עד כה.

אבל דבר אחד מציק לו... "אני רואה שהרבי לא מאוד התלהב מ'הבית של פסח'...", גישש העשיר, "הייתי בטוח שהרבי ממש יתפעל מהחידוש הנפלא הזה. הרי זה הידור נפלא מאין כמוהו להינצל ממשוהו חמץ בפסח... ואילו הרבי הסתפק במחמאה כמו כל המחמאות שהחמיא לי על הטרקלין ועל הנברשות, על הווילונות ועל בוסתני הפרי. כאילו לא היה ב'בית של פסח', איזה חידוש נפלא מאין כמוהו שכל יהודי אמור לחשוך בו ולקוות שיזכה להגיע לידך כן...".

נענה הרבי ואמר לו: "אכן צדקו דבריך. אני לא מאוד התרגשתי מ'הבית של פסח', ואסביר לך גם מדוע. אם היה בזה משום חומרא או הידור מצווה, אין לי ספק שהייתי רואה את אבי ואת סבי הקדושים נוהגים כך. אבל הם לא נהגו כך, הם עמלו לנקות את הבית, התאמצו לבער את החמץ, הם לא חיפשו להקל על עצמם עם בית מיוחד לפסח, ולכן חוששני שאין מקום לחומרה היתירה הזאת...".

**

הסיפור הזה עם הרבי מבאבוב זיע"א, חביב מאוד בעיני, משום שהוא מחדד לנו את נקודת המבט. למה מנקים את הבית לפסח? לא רק כדי שיהיה נקי מחמץ, כמובן שזאת המטרה העיקרית, לקיים את מצוות התורה של 'תשביתו שאור מבתיכם'.

אבל יש כאן עוד רובד. החלק של המלאכה, הקרצוף, השפשוף, השטיפה והחיפוש אחר כל פירור של חמץ, יש לו עוד מטרה, מעבר להשגת היעד של בית נקי מחמץ. הרעיון הוא שהאדם יביא את עצמו למצב שהוא נקי מחמץ רוחני, לבדוק את בדקי הלב שלו עצמו בזמן שהוא בודק את הבית מחמץ, לשפשף לקרצף ולמרק את עצמו, את הנשמה שלו ואת הלב שלו, מהלכלוך והסיאוב של היצר הרע והחטאים הנגרמים בעטיו. אם נעתיק את עצמנו לדירה אחרת ונשאיר את הבית של כל השנה כשהוא בלתי ממורק, מה הועילו חכמים בתקנתם?

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, אמר רעיון יסודי מאוד. דרך העולם הוא שכששני ידידים נפגשים בבוקרו של החג הראשון של פסח, הם שואלים ודורשים זה בשלומו של זה, ומתעניינים, "נו... מתי סיימתם את ליל הסדר?", וכל המרבה לאחר ולנקוב בשעה קרובה יותר לאור הבוקר, הרי זה משובח (בדרך כלל המאחר שוכח לציין מתי התחיל את ליל הסדר...).

אומר רבי יצחק הוטנר: השאלה הזאת היא שאלה מכשילה ולא נכונה. לסיים את הסדר? חלילה! זה מקביל לשאלה של אחרי הפסח: "איך עבר עליכם הפסח?". הפסח עבר? אבוי לנו אם זה המצב, לא לקחת ממנו כלום, לא הכנסת אותו ללב שלך?

נראה שיש כאלו שאצלם עדיין פסח כמו במצרים, שהקב"ה פוסח עליהם וחג הפסח פוסח עליהם. חלילה לנו מלהיות מהם, אנחנו צריכים לקבל את הפסח מתוך הבנה שהוא בא לשנות אותנו, הוא בא להישאר איתנו גם לאחר שיחלף ויעבור כביכול.

ישנה אימרה שכמדומני שהיא מופיעה באלשיך הקדוש, או נאמרה משמו. ניסיתי לחפש ולא מצאתי, אבל את האמרה הזאת צריכים לשנן בכל מקרה, ומי שאמרה בוודאי אדם גדול היה:

כתוב בפסוק: "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם", אומר האלשיך הקדוש, כשמגיעה השבת, צריך כל יהודי לחשוב לעצמו- זאת לא 'סתם שבת', או 'עוד שבת' כמו כל השבתות. לא ולא. השבת הזאת היא שבת היסטורית. לעשות את השבת, אין עושים שבת? לדורותם! זאת שבת לדורות, ההשפעות שלה יישארו איתי כל ימי חיי ואותם אני מעביר גם לילדים שלי אחרי, והם בתורם יעבירו אותן לדורותיהם אחריהם עד עולם. כי השבת לא 'עוברת', היא לא 'מסתיימת'. היא נשארת איתנו לדורות.

זאת צריכה להיות ההסתכלות גם על ליל הסדר, על חג הפסח וכמובן גם על ההכנות לחג הפסח. כי ההכנות עצמן, גם הן משפיעות על הנפש ועל הנשמה הקדושה שבתוך כל אחד ואחד מאיתנו, ואנחנו צריכים לקחת אותן איתנו לדורות.

**

אבל אחרי כל ההכנות, חשובות ככל שתהינה, מגיע עיקר העיקרים, הלא הוא ליל הסדר, וגולת הכותרת של ליל הסדר זאת כמובן מצוות 'והגדת לבנך', ולכן ננצל את ההזדמנות ואת הבמה הנכבדה, כדי להביע נקודה חשובה בעניין זה של חינוך הבנים, ואם יועיל הדבר בבית אחד מישראל, והיה זה שכרינו.

שמעתי פעם מעשה אודות יהודי שהדפיס משניות מצוירות לילדים, באופן הממחיש את הנלמד. הוא רצה להכניס את המשניות הללו בתלמודי התורה ובבתי הספר התורניים, ולכן פנה ליו"ר החינוך העצמאי באותם ימים, הגאון רבי שרגא גרוסברד זצ"ל, הציג בפניו את המשניות המצוירות, וביקש ממנו להכניס את המשניות הללו לתוך הרשימה של ספרי הלימוד בבתי הספר של החינוך העצמאי.

רבי שרגא עיין במשניות, התרשם מאוד, אבל מאחר והיה זה חידוש שלא היה כמותו קודם לכן, הוא לא רצה להכניס דבר כזה לתלמודי התורה לפני שיקבל הכוונה מדעת תורה.

הוא נכנס לאחד מגדולי הדור, ופרש בפניו את השאלה. הרב הררה בדבר ולאחר מכן השיב לרבי שרגא: "הרי אתה נוסע בימים הקרובים לארה"ב, שם תפגוש בוודאי את מרן הגאון רבי משה פינשטיין, אם כן למה אני צריך להכריע בסוגיא כבדת המשקל הזאת? שאל את רבי משה עצמו, והוא יהיה זה שיכריע".

כשהגיע רבי שרגא לארה"ב, הציג את השאלה בפני רבינו בעל האגרות משה, שיצטט על אתר את דברי התוס' ר"ד במסכת מגילה (ג ע"א), על מה שאומרת הגמרא שכשכתב רבי יהונתן בן עוזיאל את התרגום על נביאים וכתובים, נזדעזעה ארץ ישראל 400 פרסה על 400 פרסה, ויצאה בת קול ואמרה "מי גילה רז זה לבניי".

שואל התוס' ר"ד, למה זה כל כך נורא? למה צריכה הארץ להזדעזע? הרי רבי יהונתן בן עוזיאל בעצם פתח פתח לידיעת התורה, יש פסוקים שעד היום רוב רובם של האנשים לא הבינו אותם, ועכשיו הם ברורים ונהירים, למה יש פה משהו שמצדיק את הזעזוע הנורא?

אלא מתרץ התוס' ר"ד, שהפירוש הזה מוריד מעמל התורה. אם עד עכשיו

היו יהודים צריכים להתייגע רבות כדי להבין את הפסוקים הללו, עכשיו הם מציצים בתרגום והכל בהיר ומחורר, בלי עמל ויגיעה. על כך הזדעזעה ארץ ישראל, על הירידה הצפויה בעמל התורה.

על בסיס העניין הזה, הורה רבי משה פיינשטיין שלא להכניס את המשניות המצוירות לתלמודי התורה, וכך אכן עשה רבי שרגא גרוסברד.

אבל אם נסתכל מסביבנו, מה אנחנו רואים? משניות מצוירות? זה שייך לדור הקודם. בזמנינו יש לנו גמרות מכל רחבי הש"ס למבוגרים, לא לילדים, והן מצוירות בצוירים צבעוניים עם הדמיות של תלת מימד.

מה הפשט? למה באמת אנחנו צריכים את כל העזרים הללו, אחרי שרבי משה פיינשטיין הכריע מה שהכריע?

התשובה היא שהשתנו הדורות. מה שהיה נכון אז, היה נכון באותם ימים, אבל מאז התפתחה המדיה העולמית, הדיגיטלית והאלקטרונית. העולם כולו הפך יותר צבעוני, כל דבר מגיע עם הסברים וצוירים והדגמות והמחשבות, הדור נחלש, חייבים להתאים גם את הביאורים על הגמרא והמשניות בהתאם, אחרת מספר הלומדים ילך ויפחת חלילה.

והיסוד הזה מונח וקובע במסמרות של ברזל בתוך דברי הפסוק: "והגדת לבנך... ביום ההוא!". ההגדה לבן צריכה להיות בהתאם ליום ההוא. לא הרי 'והגדת לבנך' של לפני 50 שנה, 'והגדת לבנך' של היום. הדורות השתנו, הילדים השתנו, ההורים השתנו, צורת החינוך צריכה גם היא להשתנות. מי שיחנך את הילד שלו בצורה שהסבים שלנו חינוכו את ילדיהם, יקבל תוצאה מזעזעת רח"ל.

**

כלפי מה הדברים אמורים? יש 'אור החיים' נורא בפרשת תצוה. דברים שאלמלא היו כתובים במפורש על ידי קדוש ישראל רבינו חיים בן עטר, לא היינו יכולים להוציא אותם מהפה שלנו.

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך", שואל האור החיים הקדוש: מה זאת הלשון הזאת של 'ואתה תצוה'. למה לא 'תאמר', 'תדבר', 'תגיד', 'תבקש'? למה לשון ציווי?

מסביר ה'אור החיים' הקדוש שהקב"ה חשש שמשה רבינו לא ייפגע. הוא היה זה שהוציא את ישראל ממצרים והוביל בראש, הוא היה השליח לתת את התורה, הדמות הדומיננטית ביותר ללא ספק עד הרגע הזה, ועכשיו הוא בונה משכן ומי מתמנה להיות הכהן הגדול? אחיו אהרן הכהן. מעכשיו

מרכז הכובד עובר לאהרן הכהן, הוא יהיה זה שילבש את בגדי הכהונה, הוא ייכנס אל הקודש ואל קודש הקדשים, הוא ידליק את הנרות במנורת הזהב יום יום. ומשה רבינו? ובכן, הוא יישאר באוהל ואף ייאסר עליו להיכנס למשכן כי הוא אינו כהן.

לכן אמר לו הקב"ה "ואתה תצוה". נכון שאהרן יעשה את העבודה, אבל מכח מה? מכח הציווי שלך. אתה נשאר המלך של עם ישראל, והשליחים שלך יעשו את הציווי שלך במשכן ובכל התחומים.

רבותי, אנחנו צריכים להזדעזע כשקוראים כזה אור החיים הקדוש. משה רבינו! העניו מכל האדם אשר על פני האדמה. פה אל פה אדבר בו, עבד נאמן קראת לו... משה רבינו ייעלב? צריכים לתת לו פיצוי, להסביר לו שלמרות שמרכז הכובד עובר למקום אחר, הוא עדיין זה שמצווה?

כמובן שאין לנו השגה בכלל מה זה משה רבינו, ומה זה נקרא לפייס את משה רבינו. צריכים את הרוח הקודש של האור החיים הקדוש כדי להבין את הדקות של העניין שהוא רחוק מההשגה שלנו מרחק שנות אור.

אבל אנחנו כן צריכים ללמוד מזה איך להתנהג בבית פנימה.

הורים יקרים, אבות טהורים ואימהות צדקניות. הילדים שלנו גדלים בדור בעייתי מאוד. רוחות פרצים מאיימות עליהם מכל צד. הטכנולוגיה הגיעה לשיאים, הפיתויים נוראיים. אם בעבר אדם היה צריך לקבל החלטה כדי לחטוא ולצאת מביתו לשם כך, היום הוא יושב בבית שלו עם מכשיר קטנטן ביד וכל העולם מגיע אליו, לתוך הבית עם הדלת הנעולה והתריסים המוגפים. אי אפשר לברוח מהניסיונות הללו כמו שפעם יכולנו לברוח.

החינוך של הילדים צריך להיות 'ביום ההוא'. בהתאם לזמנים שלנו. צריכים להחמיא להם, לדבר אליהם, לתת להם את ההרגשה שהם חשובים לנו. יש הורים שמצפים מהבן שלהם שיהיה גדול ממשה רבינו, מחמיאים לאחים שלו, ומשאירים אותו רעב וצמא למחמאות, שוכחים אותו בצד ופוצעים את הנשמה שלו בלי לשים לב, שולחים אותו במו ידיהם לחפש מחמאות במקומות אחרים, לא עלינו.

היה לי סיפור עם בחור בישיבה, שבמשך שבועיים היה מאחר מדי יום לתפילה. כמובן שאי אפשר לעבור על כך לסדר היום כאילו לא קרה דבר, יש סדרים וזמנים.

ניגשתי לבחור היקר הזה ושאלתי אותו שאלה: "תגיד לי, אם אתה היית ראש הישיבה והיית רואה בחור שמאחר

לתפילה במשך שבועיים, מה היית עושה בנידון?".

הבחור תלה בי עיניים קצת מבוהלות: "הראש ישיבה מתכוון שאני אמליץ לו על עונש הולם, למי שמאחר לתפילה במשך שבועיים?".

אמרתי לו "לא יקירי. לתת עונשים אני לא צריך את העזרה שלך. כל אחד יכול להמציא עונשים מקוריים ומעניינים, ואולי אפילו מאוד מרתיעים... אבל אני לא רוצה להעניש אותך, אני רוצה לרומם אותך, לגרום לך לרצות להשתנות, ולכן אני שואל מה מדבר אליך, מה יכול לגרום לך להתרומם ולהתחיל להקפיד יותר על העניין הזה של התייצבות בזמן לתפילה בישיבה?".

הבחור הבטיח לחשוב על כך, ובינתיים לא חזר אלי עם תשובה... ובעצם התשובה פחות חשובה. הרעיון הוא לתת לו את ההרגשה שבעצם זה בידיים שלו, אם הוא ירצה, הוא יכול להשתנות, כי בזמנינו אנחנו צריכים להשקיע בעידוד, פחות ענישה, פחות תלונות על הילד, בוודאי שלא להעליב אותו ולהשפיל אותו חלילה וחלילה, אלא ההיפך, לעודד ולעודד לדרך הטובה, זאת העצה היחידה בדורנו, ורק כך נוכל לקיים 'והגדת לבנך' ביום ההוא.

אבל לפני שנסיים אני רוצה להוסיף עוד חידוד אחד קטן. פעם שוחחתי עם עיתונאי שאמר לי שכשהוא כותב נגד פוליטיקאי כלשהו, הוא מסתבך עם אדם אחד. לעומת זאת, אם הוא כותב בעד פוליטיקאי כלשהו – הוא מסתבך עם הרבה מאוד אנשים אחרים. למה? כי אנשים מתקשים לראות שמישהו אחר מקבל מחמאות והם עצמם נשארים בצד.

ואם כך באנשים מבוגרים, אומנם פוליטיקאים אבל בכל זאת מבוגרים... מה נאמר כשמדובר בילדים קטנים או בבחורים צעירים???

(הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א – בשיחה לדרשו)

משל ונמשל מצורע

אמרתם שוא עבד אלוקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו (הפטרית שבת הגדול)

אומר רבנו ה"חפץ חיים" זצ"ל: בזמן שבת המקדש היה בנוי לתלפיות במלא הדרו, כשהעיר ירושלים היתה כלילת יפי משוש כל הארץ, ועם ישראל היו בתפירתם ברום המעלה, האם בזמן כזה זו רבנות להיות עבד ה' הרי במצב כזה כמעט שאין בחירה לאדם, וגם השפלים ביותר עובדים את ה' כדבר מובן מאליו.

המבחן האמתי הוא בזמן ששכינתא בגלותא והחושך יכסה ארץ, משנאי ה' נשאו ראש, והשעה משחקת לעושי רשעה. בזמן כזה, נבחן האדם כיצד ינהג: האם יושפע ממצב הדור וייסחף אחר הזרם העכור, או שישכיל להיבדל מכל הרע שמסביב ולא יטה כמלא נימה מתורת ה' ומצוותיו.

על כך מתנבא הנביא מלאכי. מצד אחד – יהיו שומרי משמרת ה' אשר לא יטו ימין ושמאל. ומצד שני יהיו כאלה אשר "אמרתם שוא עבד אלוקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קודרנית מפני ה' צבקות. ועתה אנחנו מאשרים זדים גם נבנו עושי רשעה גם בחנו אלוקים וימלטו".

אז יבוא היום המיחל. "ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים". מי יזכה לכך? "ומי מכלכל את יום בואו ומי העומד בהראותו"? הנה באה עת מבחן – "וקרבתי אליכם למשפט".

אז יאמר הקב"ה: הנה הגיעה עת פרעון השכר. אלו שלא זכו – אוי להם ואבוי לנפשם. אך מי שאחז בצד הקדושה, ולא נתן לצד הטומאה להשפיע עליו – בדין הוא שיטול שכרו. עליו אומר הנביא: "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו".

משל נמרץ על הצפוי לנו בדור הגאולה היה המקרה של ברזלי הגלעדי. דוד המלך ע"ה מצוה את שלמה לפני מותו: "ולבני ברזלי הגלעדי תעשה חסד והיו באוכלי שולחנך כי כן קרבו אלי בבורחי מפני אבשלום אחיך" (מלכים א ב ז).

אין זו רבותא לשמע בקול המלך כאשר המלך יושב על כסא מלכותו והוא במלוא תקפו וכולם סרים למרותו. המבחן האמיתי הוא בזמן שמעמדו של המלך ירד לגמרי, הוא עזב את ארמון מלכותו ותחתיו קם למלך ראש המורדים. אז עומד כל אחד מבני הממלכה במבחן נאמנות – מי ישמור אמונים למלך, מי יושפע מן המורדים ותיחלש נאמנותו למלך, ומי אף יריב עוז להצטרף אל המורדים.

כך היה אצל דוד המלך. דוד המלך נמלט מפני אבשלום בנו שקם ומרד בו. חלק מן העם נהה אחרי אבשלום, ואז בא ברזלי הגלעדי, התייצב לצידו של דוד וכלכל אותו ואת צבאו. על מעשה זה בודאי הוא ראוי לשכר, ואכן לפני מותו ראה דוד לצוות את שלמה שיהיו בני ברזלי הגלעדי מאוכלי שולחנו.

זה המבחן הגדול: מי שישמר אמונים לה' ולתורתו גם כאשר כבוד ה' מחולל בעולם והתורה מושפלת עד עפר ומשנאי ה' נשאו ראש – או אז בבוא

העת יזכה להיות מ'אוכלי שולחנו' של בורא עולם.

(רבי ראובן קרלנשטיין צוק"ל – הגדת יחי ראובן)

ענף הווארטער

לחג הפסח

כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים

נשאלת השאלה: למה רק הלל עשה כך?

רבי שלמה קלוגר צ"ל אומר רעיון גאוני (הובא ב"שי לתורה" על הגדה של פסח): הגמרא (ברכות ס ע"א) מספרת: "מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צווחה בעיר, אמר: מבטח אני שאין זה בתוך ביתי. ועליו הכתוב אומר (תהלים קיב, ז) משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה".

"והנה יש לעיין", שואל רבי שלמה קלוגר, "הרי שנינו באבות (א, ז) 'אל תתיאש מן הפורענות', ואפילו יעקב אבינו פחד 'שמא יגרום החטא'. ואם כן הכיצד היה בטוח הלל שאין זה בתוך ביתי?"

אלא, ידע הלל הזקן, שאפילו תבוא חלילה פורענות בתוך ביתו, לא 'צווחו' בני ביתו, משום שהוא לימדם לומר על כל דבר 'גם זו לטובה', ולקבל הכל באהבה. וכדאיאת בגמרא (ברכות שם) מהפסוק 'חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה' (תהלים קא, א) – 'אם חסד – אשירה, ואם משפט – אשירה'. ונאמר (תהלים קטז, ג): 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא'.

והנה ידוע שהמרור מרמז על השיעבוד והצרה, ואילו המצה מרמזת על הגאולה והטובה. והואיל וידע הלל הזקן ש'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', וברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, לכך כרך מצה ומרור ואכלם יחדו".

(רבי ברוך רוזנבלום שליט"א – הגדת נעימות יאמרו)

מסר שבועי פסח

לשבר את הטבע

הגמרא במסכת חולין (ז). מספרת מעשה ברבי פנחס בן יאיר שהלך לפדיון שבויים. בדרך הגיע לנהר גינאי ולא יכול לעבור בו מחמת זרם המים. אמר לו "גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך". בתחילה הנהר סירב, גזר עליו רבי פנחס בן יאיר שייחלק ואם לא – לא יעברו בו מים לעולם.

הנהר חילק את מימיו ורבי פנחס עבר בו. אלא שאז הגיע יהודי שנשא חיטים לצורך אפיית מצות, ואם יעבור במים – יירטב. גזר רבי פנחס שוב על הנהר ונחלק. בפעם השלישית גזר רבי פנחס על הנהר ונחלק אף עבור ערבי שהיה איתם, שלא יאמר "כך עושים לבני לוויה".

רבי יוסף (בגמרא שם) עומד על כך שמשנה רבנו קרע את הים פעם אחת, ואילו רבי פנחס בן יאיר חלק את הנהר שלוש פעמים.

מבאר על כך ה'אור החיים' הקדוש (שמות יד, כז): משה רבנו קרע את הים לפני מתן תורה וזהו חידוש גדול. רבי פנחס בן יאיר קרע את הנהר לאחר מתן תורה וזה כבר לא חידוש כל כך גדול...

***

סיפר הרב חיים זאיד: באחד מערבי פסחים קיבלתי טלפון בהול. על הקו גברת מבוהלת שסיפרה שמצבם הכלכלי קשה מאוד. במשך תקופה ארוכה שלושת מוצרי החשמל הבסיסיים בביתם נאנקים קשות: תנור, מכונת כביסה ומקרר.

הם חסכו במשך זמן רב והצליחו סוף סוף לקנות מקרר חדש.

בלהט הניקיונות לפסח רצתה הגברת לנקות את המקרר בצורה הטובה ביותר, אך מרוב התרגשות נשפכה לה כמות גדולה של אקונומיקה למנוע המקרר וזה האחרון שבק חיים...

מרוב הפחד מה יאמר בעלה, היא התקשרה לכתובת הראשונה שעלתה בדעתה: לרב.

ביקשתי ממנה את המספר של הבעל, תוך שאני מתחייב שהכל יהיה בסדר. התקשרתי לבעל וגלגלתי איתו שיחה. תוך כדי הדברים סיפרתי לו את הידוע מצדיקים שכדאי מאוד להימנע מכעס בכל השנה בכלל ובערב פסח בפרט. הכנתי אותו לאט לאט לבשורה, ואז סיפרתי לו על המקרר. הפצאתי בו שיתגבר ויעמוד בניסיון.

"אז מה נעשה, הרב?" הוא שאל.

תקנה חטיפים – כשר לפסח כמובן – אמרתי לו. תגיע הביתה, תעצרו את הניקיונות. תעשו מסיבה גדולה ותשמחו שעמדתם בניסיון הכעס. לגבי המקרר? אין לי מושג איך, אבל אני בטוח שבזכות ההתגברות שלך – ה' יעזור במהרה.

הוא הגיע הביתה עם חיוך רחב ומיני מגדים, הילדים בירכו בקול רם, ואחר כך עשו ריקוד בסלון להודות לה' שעמדו בניסיון ולא כעסו בערב החג.

על אריזות החטיפים הופיע מספר טלפון עם מבצע. אחרי שהילדים הקישו את קודי האריזות, הגיע טלפון

בלילה: זכיתם בפרס הגדול – מכונת כביסה, תנור, ו... מקרר!

***

ימי הספירה, ימי הכנה לקבלת התורה הם.

בליל הסדר אנו זוכים להארה גדולה ועצומה. לאחריה חוזרים לאחור ומתחילים לרכוש את ההארה הזו על ידי עבודה עצמית.

כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע דיבר בקודשו: מה שאדם מנסה לתקן את מידותיו על ידי חשבון הנפש הוא דבר טוב. אולם הרבה יותר טוב לעבוד על המידות ולתקן באמצעות לימוד התורה. שכן חשבון הנפש השפעתו מוגבלת וזמנית מאוד. אך עבודת המידות שעושה יהודי על ידי לימוד התורה הקדושה בעמל ובטהרה – נשאת לנצח!

ועל ידי התורה הקדושה – למדנו מדברי ה'אור החיים' הקדוש – כבלי הטבע אינם רלוונטיים עוד!

(במחשבה תחילה)

השובה גיצחת פסח

"למען תזכר את יום יצאתך מארץ מצרים" (דברים ט"ז, ג')

ליל הסדר הוא ליל האמונה! על ידי סיפור יציאת מצרים, משריש האב בבניו את גילויי האמונה הגדולים שנראו לעין כל בזמן יציאת מצרים, וכך עוברת מורשת האמונה מדור לדור.

אבל כיוון שהאמונה היא דבר נעלם ולא מוחשי, צריך לדעת יסוד חשוב ומרכזי שגילה לנו הרמב"ן על התורה בפרשת בא: מופתי יציאת מצרים הם ההוכחה הנצחית לאמונתנו חוסן בבורא העולם! ובזה ביאר לנו סיבת החיוב המיוחד שחייבה התורה, לזכור בכל יום ולספר לדורות הבאים את סיפור יציאת מצרים, ואלו דבריו הנשגבים שם, שהם יסודי אמונתנו: "ובעבור כי הקדוש ברוך הוא לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצווה אותנו שנעשה תמיד זיכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובנינו לבניהם לדור אחרון, והחמיר מאד בענין זה".

דבריו אלו מהווים הסבר לגודל חשיבותה של מצוות "והגדת לבנך" שבלילה האמונה – ליל הסדר, שזו הדרך להעביר לדור דור את האמונתנו חוסן בבורא העולם, וכמה ראוי להמחיש ולצייר ממש את ניסי יציאת מצרים, כדי שיתקבעו בלבבות ילדינו באופן מוחשי, וכך תמשיך מצוות האמונה לעבור דור דור.

ביטוי מוחשי לדברי הרמב"ן ניתן למצוא במעשה המעניין הבא, שקרה עם גאון המוסר מרן רבי ישראל מסלנט זצוק"ל. באחת מנסיעותיו בעיירות שונות, הגיע רבי ישראל למלון בו היה רגיל להתאכסן. בעל הבית היה יהודי ששמר על קלה כבחמורה, ואף הקפיד בכבוד תלמידי חכמים, ודאג תמיד לארח בכבוד הראוי את גדולי ישראל אשר התאכסנו באכסנייתו. לתדהמת רבי ישראל, התחיל בעל האכסניא לשואלו שאלות של זלזול וקנטור בתורה ובמצוות, בענין שכר ועונש ואמונה בה'.

לשאלתו של רבי ישראל מה קרה ומדוע חל בו שינוי זה? סיפר לו בעל האכסניא את המעשה שקרה איתו. לפני ימים אחדים התאכסן במלון כופר אחד, שהכחיש בפניו בהסברים ופילוסופיות את ענין שכר ועונש, ולאות שדבריו כנים שלח לקנות נקניק של בשר טריפה, והכריז שבאם יש השגחה עליונה ושכר ועונש, ייכנס האיסור לגרונו ויחנק! אכל הכופר את הטריפה לעיניו ולא אירע לו כלום! וברוב חוצפה אף העז לומר כי מכאן ראה שאין השגחה רח"ל! ומיני אז נכנסה רוח שטות זו במוחו, מספר בעל האכסניא, וכל אמונתו נתרופפה...

שתק רבי ישראל ונכנס לחדרו... כעבור שעות מספר חזר בנו של בעל האכסניא מבית הספר, וסיפר בעליצות שקיבל היום תעודת גמר עם שתי הצטיינות בחשבון ובנגינה. שמע זאת רבי ישראל, קרא לילד וביקשו לנגן לפניו כדי להוכיח לו שהוא באמת יודע לנגן וראוי להצטיינות. הילד סירב, כששאל האיש את בנו בתימהון כיצד הוא ממרה את פיו של גאון ישראל רבי ישראל מסלנט, השיב לו בנו, שאין זה מן הנימוס להתייבב לפני בני אדם בנגינה, שלא בזמן המיועד ושלא במקום המתאים, כדי להוכיח את כשרונו, והוסיף עוד בהסברו בלשון שאלה, "האם מתקבל על הדעת שבפני כל איש שלא יאמין לי, איאלץ להראות את כוחי בנגינה? הרי לשם כך העניקו לי את תעודת ההצטיינות!"...

שמח רבי ישראל על תשובתו הניצחת של הבן, ופנה לאביו: "הנה בנך ענה תשובה ברורה וניצחת לשאלתו של הכופר ההוא! הלא כבר הוכיח ה' לעיני כל העמים את כוחו הגדול והשגחתו הפרטית, על ידי הניסים הגלויים ביציאת מצרים. יש לנו גם תעודה המעידה על כך – התורה הקדושה. הוכחה נוספת הראתה ההשגחה בימי אליהו הנביא בפגישתו עם נביאי הבעל, וכן בימי מרדכי ואסתר, בנס החשמונאים, ובעוד כמה מאורעות היסטוריים, שבהם ראו את יד ה'. האם

נראה לך הגיוני שבגלל כל שוטה שיבוא ויכפור, ישנה ה' את סדרי בראשית או תהלוכות הטבע כדי להוכיח לו שיש דין ויש דיין? מי שרוצה לדעת את ה', יוכח מהתעודה הנצחית שלנו, אשר אושרה לעיני כל העולם! אין צורך בהוכחות נוספות!"

בליל הסדר, כאשר אבות ובנים יושבים יחד מסובין ומתבוננים בתעודה – היא ההגדה – ומספרים ביציאת מצרים, מתגלים לעיניהם הניסים והנפלאות, האותות והמופתים שעשה ה' במצרים, שהרי לשם כך נעשו, כמו שנאמר: "ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים במ". כשהמטרה הבלעדית היא "וידעתם כי אני ה'!"

(הרב בנימין גולד דרשו)

מי בעל הבית?

ואחרי כן יצא ברכוש גדול

פלא עצום היה שיצאו ישראל ממצרים עם רכוש גדול שאותו קבלו מן המצרים עצמם. כדי להבין את גודל הנס שהיה בכך תיאר רבי אשר דרוק שליט"א, בשם חמיו, רבי שלמה ברעודא זצ"ל, את המצב ששרר במצרים ביום יציאת מצרים:

ביתו של המצרי היה נראה כמו אחרי פוגרום. הרהיטים ושאר החפצים שבורים והרוסים, חלק מבני המשפחה מתים, והנותרים – נזעמים ומתוסכלים, מקללים את עצמם ואת כל העולם.

האשה מתחילה לקלל את היום שהיהודים הגיעו למצרים. "זה כבר נורא ואיום" – היא צועקת – "למה לא נותנים להם ללכת?!" עדיין נשאר לכלוך מזעזע ממכת דם, הצפרדע לקחה לה שני ילדים שהרי הצפרדע היתה הורגת בהם, הברד השחית את כל הפירות, הארבה חיסל את כל הקטניות, הערוב הרג לה עוד שני ילדים. ועכשיו מכת בכורות?!

תוך כדי התפרצות-העצבים, ובעיצומן של הקללות, נשמעה נקישה על הדלת – אשה יהודיה עומדת ומחייכת: "אמא בבית?"

כששומעת המצרית מהחדר הפנימי שיש יהודיה בדלת, היא רוצה לתפס מהר את הגרזן ולרוץ להתנפל עליה – אבל אינה יכולה, כי אין גרזן, הוא נהרס עם שאר החפצים...

היא נגשת לדלת בזעם גדול, אלא שפתאום חשה כי לבה נמס, והיה למים. בלי להבין מה קורה לה, היא מרגישה שכל המחשבות והרגשות שלה התהפכו. היא לוקחת טישו, מנגבת את הדמעות, ושואלת בקול

ברכה על סיפור

מגיד

רבים הקשו, למה לא מברכים ברכה על מצות סיפור יציאת מצרים?

יש מתרצים שברכת "אשר גאלנו" שמברכים לפני שתית הכוס השניה, היא הברכה על סיפור יציאת מצרים. והקשה על כך ה"חתם סופר" (דרשות, ח"ב רנט), וכי כך מברכים על המצוות?! הלא צריך לברך 'עובר לעשיתן', ואלו ברכת "אשר גאלנו" נאמרת אחרי שכבר סיימנו חלק גדול מסיפור יציאת מצרים?

וה"חתם סופר" מחדש כאן חידוש גדול מאד, אשר רק ענק כמותו מסגל לומר כדברים האלה:

גוי הבא להתגייר הלא צריך מילה וטבילה (ברכות מז ע"ב), ומתי יברך על הטבילה? כמובן לאחר הטבילה, כי לפניו אינו בר חיובא עדיין. והיות שאמר רבותינו (פסחים קטז ע"ב): "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ואבותינו היו עובדי עבודה זרה, כפי שאנו פותחים באמירת ההגדה: "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", אם כן חובה עלינו לראות את עצמנו כעובדי עבודה זרה, וכך איננו יכולים לברך: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו" כי כעובדי עבודה זרה אין אנו בגדר "וצונו". אולם, אומר ה"חתם סופר", כשאנו אומרים את ההגדה, חלה עלינו קדושת סיפור יציאת מצרים, והיא נחשבת לנו כטבילה במקוה טהרה, וממילא אנו כבר בגדר "וצונו", ולכן רק אז מברכים ברכת "אשר גאלנו".

(רבי ירחמיאל קראם זצ"ל - הגדת דורש טוב)

זושה של הכפרי

בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך

שנה אחת בליל הסדר, אחר שסיים האדמו"ר רבי יששכר דב מבעלז זצ"ל לערך את הסדר, החליט לצאת ולראות כיצד יהודי העיריה עורכים אותו.

שמע כיצד עם הארץ קורא בהתלהבות: "לא אמרתי, אלא בשעה שמצה ומרור מחותנים לפניך" שמשו של האדמו"ר התחיל לצחוק, ואלו הרבי הניד ראשו ואמר: "צודק היהודי, המצה והמרור הם אכן מחותנים..."

משל לעשיר שהיתה לו בת וביקש להשיאה. חיפש ומצא בחור מושלם, אך עני מרוד.

עדין: "מה אני יכולה לעשות למענך? את כל כך מיוחדת..."

עונה לה היהודיה: "אנחנו הולכים לעבוד את ה' אלוקינו, כי חג ה' לנו. את יכולה להשאיל לי כמה בגדים ומעט תכשיטים?"

לכאורה היה מתאים שהמצרית תגיב בצרחות: "גברת, את מוכנה לעוף מפה?! אם לא, אני כבר אראה לך מה זה..." במקרה שהיא עדינה פחות, היתה אמורה לתפוס סטנדר או כל חפץ אחר, לחבוט בה, ולצעוק: "את לא מתביישת?! הרסת לנו את החיים, ואת עוד מעזה לבקש שאתן לך תכשיטים ובגדים!?"

אך מה שהתרחש שם לא היה דומה לתרחיש הזה...

התורה אומרת: "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים".

המצרית קיבלה את פניה של היהודיה במאור פנים גדול, ואמרה: "את רוצה שאתן לך בגד שלי? בשמחה! יש לי בגד יוקרתי, עשרים אלף דולר עלה לי! פחדתי ללבוש אותו בסתם אירועים, אז הוא כמעט חדש. ואני אתן לך אותו, כי את כל כך מוצאת חן בעיני, לבי יוצא אליך". לאחר מכן המשיכה: "רגע, יש לי משהו נוסף מתאים לתינוק". היא מוציאה בגד אחר בגד, תכשיט אחר תכשיט, ונותנת.

אחרי שיוצאת היהודיה מהבית, כשהיא נושאת את שלל הבגדים והתכשיטים, שוב חוזרת המצרית לזעמה ולתסכוליה. "רגע, מה קורה פה?! היהודים גם מרוקנים לנו את הבית!?"

מה אנחנו לומדים מכאן?

הקב"ה הוא בעל הבית על האדם, וגם על מחשבותיו ורגשותיו.

פעמים רבות חושב האדם איך יוכל למצא חן בעיני אנשים מסיימים. מה שחשוב באמת הוא למצוא חן בעיני מי שאמר והיה העולם. הקב"ה הראה במצרים, שהוא יכול לתת חן במקום ובנסיבות שנושאות חן כלל לא יכולה לעלות על הדעת... הקב"ה נתן את חונן של היהודים בעיני המצרים, ואת חונן של הנשים היהודיות בעיני המצריות, לאחר תשע מכות ובעיצומה של המכה העשירית!

כשהקב"ה רוצה שיהיה חן - יש חן!

אם כך, כשרוצים למצוא חן בעיני אדם, הדרך הנכונה להגיע לכך היא למצוא חן בעיני הקב"ה.

ואיך מוצאים חן בעיני הקב"ה?

כמובן, על ידי לימוד תורה ודקדוק בקיום מצוות, תפילה בכוונה וברכת המזון כראוי, ושאר ענייני עבודת ה'.

(הגדת "מגיד מראשית")

בא העשיר לדבר איתו, אך הבחור שואל כיצד יוכל להתחתן כאשר אין לו פרוטה בכיסו. הבטיח העשיר שהוא יתן הכל.

בכל אופן יש להכין סעודת חתונה. אך העשיר שמאוד רצה לערוך את החתונה מיד, אמר שניתן להסתפק במועט, אפילו בדג מלוח, העקר שתהיה חתונה. וכך עשו.

יום אחד, כמה שנים אחרי החתונה, הרגיז החתן את חותנו. הוציא החותן פיסת בד מבלואי הסחבות שלבש החתן לפני החתונה, הראה לחתן ואמר: האם אתה זוכר את זה?

הוציא החתן מהכיס חתיכת דג מלוח ואמר: והאם אתה זוכר את זה?!... כמה רצית בי אז לחתן...

כשעם ישראל לא בסדר, מראה להם הקדוש ברוך הוא את המרור ואומר: אל תשכחו מאין באתם. ואז עם ישראל מראה את המצה שלא הספיק בצקם להחמיץ משום שמיהר הקדוש ברוך הוא לגאלנו, כל כך רצה בנו...

הרי שהמצה והמרור, אכן מחותנים הם...

(רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - הגדת מתוק האור)

פניני מוסר

אני מנהל קופת גמילות חסדים קטנה. לא להתלהב, יש תור גדול והכסף פוחת והולך. מדוע? כי לא עומדים בזמני התשלום. קצת קשה לחנך את הדור. התחלתי בחינוכו של אחד, וטרם סיימתי. אבל זו רעה חולה. הכתוב אומר "לווה רשע ולא ישלם" (תהילים לז, כא). ופרש ב"תפארת ישראל" (אבות פ"ג מ"ט) שלא נאמר שהלווה ואינו משלם, רשע. אלא שהלווה ואינו יודע מהיכן ישלם, משעת ההלוואה רשע הוא! טוב, אין זה עסקי. שהרי המשך הפסוק: "וצדיק חונן ונותן", אף על פי שידוע הוא שלא מחזירים...

אבל מה, ראשית חייב אני לציין, שהרוב עומדים בלוח הזמנים. אבל מאלו שלא, הייתי מצפה שיתקשרו יום קודם. יודיעו: יש לנו חוב, הגיע מועד הפירעון, ונתקענו. אין בידני, לא נוכל לשלם. אנו מבקשים דחיה. ברצון, הלא יעוד הגמ"ח לעזור, להקל. אימרו למתי, לכמה זמן, ונעדכן את מצב הגמ"ח. אבל יש שמתעלמים. התחייבו, אז מה. כבר קיבלו, ודיים. אמנם "פריעת בעל חוב, מצוה". אבל הרי מלאים הם מצוות כרימון, תהיה להם מצוה אחת פחות.

וזה, מקומם. זו, כפיות טובה!

וזהו שאנו אומרים: "לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר

לרומם להדר לברך לעלה ולקלס! מהי הקדמה זו? מדוע לא פותחים מיד בהלל ובשבח: **"הללו עבדי ה' – בצאת ישראל ממצרים!"** ושאלה נוספת: וכי ביכולתנו להודות ולהלל, והלא אומרים אנו ב"נשמת כל חי" שאילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה כהמון גליו אין אנחנו מספיקים להודות ולו על אחת הטובות!

וקושיה אחת מתורצת בחברתה: אכן, אין ביכולתנו להודות ולהלל ולו על טובה אחת ופרטית, ומכל שכן על יציאת מצרים ומכלול נסיה. "ולפיכך, אנו חייבים", מצויים ביתרת חובה תמידית, אבל לפחות מתקשרים ומודיעים שאין ביכולתנו לשלם חובנו במלואו, ואיננו פורעים אלא כטיפה מן הים וכרסיס מהמון גליו!...

מקומי מעפר דל, מאשפות ידים אביון

הדל שוכן בעפר, מבוסס באשפות, וכשיזכה ירימו ה' אל על, להושיבו עם נדיבי עמו. הידעתם מה ההבדל בין מי ששוכן בעפר למי שמתרומם לגבהים – אני יודע. חוויית זאת.

ביקרתי בניו יורק, קבעתי ראיון עם יהודי עשיר, להתרימו למוסדות תורה. נסעתי למנהטן, הגעתי לכתובת, גורד שחקים ענק. איזו כניסה, אלו עמודים, איזה הדר. אבל איפה הוא? בקומה השישית. נשאתי את ראשי. ניסיתי לשער היכן זה. החלונות נראו כנקודות זעירות. טוב, נכנסים. עולים במעלית, מגיעים, המזכירה מאשרת, נכנסים. חלון ענק, העיר פרושה כעל כף היד. הסתכלתי למטה. הרחוב נראה כסרט צר. המכוניות כציפורן, האנשים כראשי סיכה. ואז הבנתי – כששוהים למטה, על הקרקע, מתפלשים באשפה. כל דבר נחות נראה גדול וחשוב, והדברים הגבוהים, הרוחניים, נראים כה קטנים. אין ספק במה בוחרים לעסק: בדברים הממשיים והגדולים...

אבל כשזוכים ועולים, ומתבוננים למטה, רואים כמה זה קטן וזעיר – ואין ספק במה בוחרים לעסק – בדברים הממשיים והגדולים!

למועדים ולרגלים אחרים הבאים

בתחנת חדרה עליתי לאוטובוס המאסף שהגיע מחיפה ונסע לבני ברק. האוטו היה מלא וגדוש, ונסעתי בעמידה. לידי עמד יהודי חרדי, וכל הדרך שר בלחש וטופף ברגלו כרוקד. הסתקרנתי. שאלתיו על מה השמחה, ואמר: "אני נוסע לחתונת בן אחי בבני ברק", ואם כן הכל מובן! אם הוא נוסע לחתונה, הוא כבר עולז ושמח!

ואנו, הלא הולכים מחיל לחיל: מפסח לשבועות, משבועות לסוכות, משמחה לשמחה, אפשר לרקוד בדרך, לעלוז

ולשמח! ויותר: הן הולך האדם ונוסע אל בית עולמו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה" (ברכות יז ע"א), ואיך לא יעלוז בדרך, לא ירקדו משמחה!

וזהו שאמרו, שיש שהם "בני העולם הבא" (תענית כב ע"א, ועוד). ומהו יחודם, והלא "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" (סנהדרין צ ע"א) – אלא שכל ישראל והם שמחים כבר כאן! (מתוך והגדת הגדה של פסח הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל)

ענף החכמה פסח

אף אתה הקהה את שיניו

דב מה שתשיב

אורח בלתי קרוא

רב אחד היה מיסב עם בני ביתו אל שולחן ה"סדר" בליל פסח. נטפל אליהם אורח בלתי קרוא, אפיקורס ידוע, שאהב ללגלג על שומרי התורה.

"היכן אתם עומדים בהגדה של פסח?" שאל בהיכנסו.

"ואתא כלבא", השיב הרב.

(חד וחלק ח"א עמ' כ"ז)

עוסק במצוה פטור מן המצוה

רב אחד נקלע לביתו של "רבאי" רפורמי ומצאהו כשהוא מנמנם תנומה של צהרים וראשו מגולה.

נענה הרב ואמר למשמש:

"הדין עמו, שכן הוא עוסק עתה במצוה, הואיל ושינת רשעים הנאה להם והנאה לעולם ולכן הוא פטור מכיסוי ראש, הואיל והעוסק במצוה פטור מן המצוה..."

(חד וחלק ח"א עמ' ל"ז)

אין די בתורה

בפרוס חג הפסח הביא מחבר עני את ספרו לעשיר אחד. דיפדף הלה בספר, עיין בו בחטיפה, הניחו על השולחן ואמר: "נאה מאד מצידך שהואלת להביא לי את ספרך. קבל נא את תודותי".

"חן חן", אמר המחבר, "אך הרשה נא לי הערה אחת. בידוע שבערב פסח אין אומרים 'מזמור לתודה'. התדע מפני מה? מפני שמרובים קרבנותיו של ערב פסח ואין יוצאים בו ידי חובה ב'תודה' בלבד..."

(חד וחלק ח"א עמ' קכ"ב – קכ"ג)

קופה של אשפה

רב אחד נכנס אצל עשיר קמצן, לבקש ממנו תרומה לצרכי צדקה. סירב העשיר ולא נתן כלום. אמר לו הרב:

"עתה נוכחתי לראות בעליל, עד היכן מגעת עשירותו של ריבוננו של עולם, כפי שנאמר: 'לי הכסף ולי הזהב'".

תמה העשיר ושאל:

"מה ענין זה לכאן?"

"בידוע", אמר הרב, "עשיר ששטמ מטבע של מאה לתוך קופת אשפה, לא יטנף ידו כדי להוציאה משם. עשיר מופלג לא יעשה זאת אפילו בשביל שטר של אלף. מעתה צא וחשוב, כמה מופלגת עשירותו של ריבוננו של עולם, ששטמ כמה וכמה אלפים לתוך קופת אשפה כמותך ואינו מוציאם ממך..."

(חד וחלק ח"א עמ' קכ"א)

ראיה מופרכת

גביר אחד הקניט את רבי איזיל חריף ואמר לו:

"גבירים חשובים יותר מן הרבנים. והא ראיה: הרבנים מטריחים עצמם לבתי הגבירים, להתרימם לצרכי צדקה, ואילו הגבירים אינם טורחים לבוא לבית הרב".

השיב לו רבי איזיל:

"וכי חולים הולכים לבית הרופא? בידוע, שהרופא מטריח עצמו לבית החולה..."

(חד וחלק ח"א עמ' קכ"ה)

פסק לו פסוקו

בפרוס חג הפסח הלך רבה של מוהליב לאסוף דמי קמחא דפסחא מבעלי הבתים שבעיר. נכנס אצל אחד העשירים, שבמשך השנה האחרונה הצליח מאד בעסקיו והכפיל והשליש את עושרו. הפעם, למראה הריהוט החדש והמפואר וכל שאר הרווחה שמצא בבית, קיווה הרב לקבל סכום גדול פי כמה משהורגל לקבל כל שנה. אך תקוותו נכזבה והעשיר נתן לו אותו סכום שנתן אשתקד.

פסק לו הרב את פסוקו ואמר:

"נאמר בתהילים: 'הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד'. כלומר: ההון והעושר מתרבים ומשגשגים בביתו, צדקתו עומד לעד' – סכום הצדקה שהוא נותן עומד כמות שהוא לעולמי עד..."

(חד וחלק ח"א עמ' ק"כ)

ענף המזומנים

ספירת האומר – ספירת העומר – המזומנים מאירים ושוה להשקיע!

הנביא ישעי' אומר: "לא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל", המגיד מדובנא פירש על פי משל: שני סוחרים נסעו ליריד, בו רכשו סחורה כדי להתפרנס ממנה במשך התקופה הקרובה. א' היה סוחר יהלומים אבנים

טובות ומרגליות, והשני סוחר עצים, בשבוע מהיריד הביאו את סחורתם בספינה, וכשעגנו בנמל שכרו פועל שיביא את סחורתם מהנמל לביתם.

כשסיים הפועל את עבודתו, עלה למשרדו של סוחר התכשיטים, לקבל את שכרו. נתן לו הסוחר 10 דולר, התרעם הפועל ואמר: כזו עבודה קשה, וכזה שכר מועט? הרי יגיעה רבה השקעתי להביא את סחורתך הנה? אמר לו הסוחר: אם כך אין זו סחורת! החלפת את סחורתך באחרת! התכשיטים אינם כבדים, אלא קלים ביותר!

הוא הדבר בעבודת השי"ת – אומר הנביא – אם "יגעת בי ישראל" אם עבודת ה' קשה עליך כמשוי, הרי שלא אותי קראת יעקב... מי שעובד את ה' כראוי, הרי הוא בנושא תכשיטים קלים ושמח בעבודתו יותר מאלפי זהב וכסף!

נשאלת השאלה, וכי יש לך עובד ה' שאין לו קשיים? וכי יש בחור או אברך שאין לו נסיונות בתורה וביראת שמים, וכי אם קשה לו סימן שאינו עובד את ה' באמת?

התשובה היא – ברור שיש קשיים בעבודת ה', ועבורם נשלחנו לעולם, ואין לנו להתפעל מהם כלל וכלל!

אלא כוונת המגיד מדובנא היא כדלהלן. ישנם החושבים כי היהלומים גדלים על העצים, והסוחר קוטף ומוכר... אך האמת שונה בתכלית. עבודת היהלומים קשה היא עד מאוד, משלב בחירת החומר גלם שמצריכה חיפוש רב ובדיקת החומר שלא יהי עם סגים, עד שמוצאים חומר גלם משובח שממנו ניתן להפיק יהלומים, ולאחר מכן צריך ללטש ולנסר ולצחצח, דבר הלוקח שבועות אחדים, ורק לאחר כמה חודשים זוכים בעז"ה לברך על המוגמר, א"כ מדוע אומר המגיד מדובנא כי תכשיטים היא עבודה קלה? אלא זוהי התשובה, אם אדם יודע כי בסופה של יגיעה יהיה בידו יהלום נוצץ שהוא נחמד למראה, ומשלמים עליו הון רב, יש לו חשק להשקיע, כי יודע שיקבל תמורה על כל יגיעה, וכמה שילטש יותר היהלום יאיר ויהי שוה יותר! אך אם הוא חוטב עצים. קשה עליו העבודה כי בסופו של יום זה ישאר עץ...

וזהו הנמשל: מי שעבודת ה' עליו כמשוי, ומחכה לגמור, ואינו חפץ להשקיע, אות הוא שאינו מעריך את עבודתו, ואינה אמיתית, אולם מי שיוודע שזו תכליתו בעולם, ויודע כי לאחר היגיעה יזכה ליהלום נוצץ ולתענוג רוחני עלאי שאין דומה לו, הוא משקיע ועובד ומתייע, אבל

במוחו הוא שמח כי יודע שמתקרב ליעד הנכסף והמאיר!

וזה שייך מאוד בלימוד המזומנים, אכן הלימוד מצריך מאמץ להבין היטב, לבנות את הסוגיא, ולסכם אותה, ואח"כ לבנות סיכום איכותי ולשנן אותו שוב ושוב...

אולם השמחה הגדולה והסיפוק הרוחני, שהוא מנת חלקו של הזוכה לדעת דף או פרק או מסכת במזומנים, שוה את כל המאמץ, וכשזוכרים זאת היא מאירה את כל הדרך המאומצת באור יקרות השמור ללומדי ויודעי תורתך לשמה!

(מפי הרה"ח ר' שלמה שוירץ ראש כוללי חביבין – ירושלים)

ענף המעשיות

לחג הפסח

מים שלנו

עמוד של אש עד לרקיע

פעם בא הרה"ק מוהרי"ש משינאווע זצלה"ה, אל רבו הרה"ק מוהר"ץ מרימינוב זצלה"ה, ובבואו לרימינוב לא מצא את הרה"ק מוהר"צ בביתו, ואמרו לו אנשי הבית שהרה"ק הלך כעת לשאוב מים שלנו לאפיית הלחם במצות בחודש ניסן, ובתוך כך הגיע הרה"ק מוהר"ץ לביתו ובידו שני דליי מים ששאב, וכשסיפר זאת הרה"ק משינאווע אמר, שראה עמוד של אש חופף על ראש הרה"ק מוהר"ץ בוקע ועולה עד לרקיע, בעת שהוביל את המים ששאב, וסיים הרה"ק משינאווע, זה היה בעת שהרבי שאב מים שלנו למצות שאפה בחודש ניסן, ומי יוכל לשער מה שהיה בעת שהרבי שאב מים שלנו לאפיית המצות של ער"פ, ומי יוכל לשער גודל עבודותיו הק' כשהרבי אפה את המצות בער"פ, ועאכו"כ עד היכן גדלה מעלתו בעת שקיים הרבי בליל הסדר אכילת מצה, והרה"ק משינאווע התחיל להכות בידו על השלחן בקול רעש גדול ובהתעוררות נפלא עד אשר התעלף לגמרי מגודל ההתלהבות וההתפעלות מגדולת קדושת הרה"ק מוהר"ץ מרימינוב זצלה"ה.

(רזא דעובדא שער האותיות דף נ"ו)

בדיקת חמץ

לבדוק חמץ שבלב

פעם אחת, אור ליל"ד בניסן, אחר שסיים אדמו"ר [הרה"ק מטשארטקוב] זלה"ה לבדוק החמץ, ישבו החסידים על יד חדרו של הרבי, ושתו משקה בנתינת יד זה לזה בברכת לחיים כנהוג.

בעודם יושבים ומברכים זה את זה, פתח אדמו"ר זלה"ה את פתח חדרו, ועמד ואמר, אתם שותים משקה עתה, בשעת בדיקת חמץ שבלב היינו היצר הרע, וצריכים לעשות תשובה. וסיפר להם אדמו"ר, שהרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצוק"ל, אחר שנסתלק לבית עולמו ובא להעולם העליון, הוליקוהו לגן עדן בכבוד גדול כראוי לו. אך רבי משה לייב עמד ובכה, ולא רצה להכנס לגן עדן. וטען לפני הקב"ה, אשר יען והרבה מן האנשים שנתנו לו מעות בעולם הזה, נמצאים בגיהנם, אין הוא חפץ לישוב בגן עדן לבדו להתענג על ה', כאשר אותם אנשים מתייסרים בגיהנם. ולפיכך הוא רוצה להכנס אליהם לישוב עמהם בגיהנם, או ליקח אותם עמו שישובו במחיצתו בגן עדן.

ובהיות שהיה קשה מאד להכניס החטאים והמלוכלכים הללו לגן עדן, כי היו צריכים להתמרק עוד בגיהנם, על כן, נפסק הדין בבית דין של מעלה, שיכנס רבי משה לייב לגיהנם לשעה אחת לשהות במחיצת האנשים אשר נתנו לו מעות בחיים חיותם.

וכך היה, שנכנס הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב לגיהנם לשעה קלה. ובצאתו משם, משך עמו את כל האנשים הפחותים והגרועים, והוציאם מגיהנם להעלותם אליו למחיצתו להתענג על ה' בגן העדן.

(דברי דוד טשארטקוב דף קס"ז)

כעס הוא חמץ

העני בא רק לנסות אם אכעוס

מעשה רב מזקנינו הקדוש רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, שדרכו בקודש היתה שלא אכל מצה רק בשתי הלילות הראשונות, מחמת גודל הזהירות. וגם השש מצות הצריכות לו לשתי הלילות טחן מעט חיטין ברחיים של קאפע, כדי שיהיה לו קמח לשש מצות שמורה הללו, ואפאם בהשגחה יתירה בערב פסח אחר חצות בנטירא יתירתא, והנה פעם אחת בא עני אחד בערב פסח, וביקש מהרבנית ליתן לו שש מצות שמורה. וע"פ טעות נתנה לו האשה השש מצות שהכין לו רבינו הקדוש ז"ל, וכעבור איזה שעות ראתה הרבנית שנתנה המצות של רבינו הקדוש ז"ל, ושלחה שלוחים ברחובות קריה לחפש אחר העני הנ"ל בחפש מחופש, ולשוא יגיעתה, כי לא נודעו עקבותיו איה. והוכרחה ליתן לפני רבינו הקדוש מצות אחרות, ולא הודיעה לרבה"ק, שלא לצערנו. ובליל פסח אמר רבה"ק: ידעתי גם ידעתי שאלו המצות אחרות הן. אך העני הלז בא רק לנסותי אם אבא ח"ו לידי כעס, אבל מה לי לכעוס הרי המצות הללו ג"כ כשרות הן.

(אמרי פנחס ח"ב דף קט"ו)

תלמיד אחד ממרן הבעש"ט הק' הי' נוהג לבא לבקר את הרה"ק רבי ברוך ממעזבוש זי"ע נכד רבו הק', בכל שנה, והרה"ק עשה סעודה לכבודו, ובשנה אחת הגיע קודם פסח בשעה שכבר הי' מבוער החמץ מן בית הרה"ק הר"ב, ואעפ"כ עשה סעודה לכבודו כנוהג בכל שנה ושנה. ובאמצע הסעודה הרגיש תלמיד הבעש"ט הק' שהר"ב יש לו הקפדה עליו על שבא בעת הזאת קודם פסח, ונתיירא מהקפדת הרה"ק, ע"כ סיפר לו סיפור מזקיניו הקדוש זי"ע, וזהו: בעיר אחד שהיו דרים מחסידים הבעש"ט הק' זי"ע, הי' איש אחד שביקשו ממנו שיהי' האב"ד בעיר, והוא לא רצה, וכאשר הפצירו בו ושאלו אותו שבאם הבעש"ט יסכים שימנוהו לאב"ד יסכים, ואמר שאז יסכים, שהי' בטוח שבוודאי לא יסכים הבעש"ט הק', אולם הבעש"ט הק' אכן הסכים שימנו אותו לאב"ד, אך התנה האיש שהוא לא ידון ד"ת בעיר, רק שיקבלו איש אחד שינהג הדיני תורה בחושן משפט, והסכימו אנשי העיר לזה, וקיבלו עליהם איש אחד חריף שהוא ידן הד"ת בעיר, וכאשר ראה עצמו החריף מושל, התחיל לצער את האב"ד, עד שלא הי' יכול עוד לסבול הצער.

והבעש"ט הק' נהג עצמו לבא לעיר הזה פעם אחת בשנה, וחישב האב"ד שכשיבא הבעש"ט הק' יספר לו הצער שיש לו מהחריף, וכאשר הגיע הבעש"ט הק' להעיר הלך מקודם החריף לקבל שלום מהבעש"ט הק' וקיבלו בסבר פנים יפות, ושאל בשלומו, וכאשר ראה זאת האב"ד לא הרהיב לנפשו עוז לילך להבעש"ט הק' ולהגיד לו דברי בוז על החריף מאחר שקבלו כ"כ בכבוד, וכשנסע משם הבעש"ט הק' ציער החריף עוד יותר האב"ד, שמאחר שראה שהבעש"ט הק' כיבדו, נעשה עוד יותר גדול בעיני עצמו, ולשנה אחרת ג"כ הי' כבראשונה, וכשנסע משם הבעש"ט ציער עוד יותר את האב"ד.

ולשנה הג' חשב האב"ד שלא איכפת לי' מה שיהי', ויגיד להבעש"ט את אשר עם לבבו, וכאשר הגיש להבעש"ט באמצע דיבורו עם החריף, אמר הבעש"ט שרוצה לספר מעשה. הרמב"ן הי' לו ויכוחים רבים עם השרים והגלחים כידוע, והרמב"ן נצח את כולם, והי' משומד אחד שהוציא שם רע על הרמב"ן שעשה מעשה תועבה והעמידו את הרמב"ן למשפט, ושם אמר הרמב"ן שהכל אמת, רק לא הוא עשה זאת, והודה עצמו המשומד, ושיחררו את הרמב"ן, והיות שהי'

המשומד צריך תיקון ע"ז, ולבקש סליחה מהרמב"ן, ע"כ נתגלגל כמה פעמים בעולם, ובכל פעם התחצף עצמו שוב נגד הרמב"ן, וגם עכשיו – ממשיך הבעש"ט לספר – נתגלגל בך האב"ד ניצוץ הרמב"ן והחריף הזה הוא הגלגול של המשומד, וכאשר ראיתי שגם עכשיו הוא מצער אותך ולא יכולתי לומר לו כלום, ע"כ נהגתי עמו בכבוד שאפשר עי"כ יכבד אותך, אבל כעת לא יועיל לו כלום ולא יהי' לו תיקון לעולם, והמשיך תלמיד הבעש"ט הק' לומר: אני הוא אותו רב שנתגלגל בו ניצוץ הרמב"ן, (וכוונת התלמיד הי' שלא יקפיד עליו הרה"ק הר"ב זי"ע).

(מבאר הצדיקים ח"ג דף נ"ו)

אפיית המצות

מפלה לרשע שעכב אפיית המצות

אחד הדברים שמרן [הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע] הקפיד עלי' במהלך בניית בית הכנסת, הי' שבנין בית הכנסת יהי' הבנין הגבוה יותר מכל בתי העיר, כמבואר בשלחן ערוך.

הי' אז בבעלזא איזה פריץ רשע, שעמד גם הוא באמצע בניית ביתו סמוך למקום בית הכנסת, ובראותו שמרן משתדל שבנינו יהי' הבנין הגבוה ביותר, הוסיף ברשעתו קומה נוספת על בניינו, כדי שמרן לא יצליח בשאיפתו, מרן לא ויתר, והוסיף גם הוא לעומתו על הבנין הק' של בית הכנסת, עד שנעשה גבוה משל אותו הרשע, שלח הפריץ לומר למרן, שבאם לא יפסיק מרן בבנייתו, יעמוד על היהודים כמהן בדורו, השיב מרן, אמנם כדבריו כן הוא, שגם הוא הוא כהמן הראשון יהי' לו מפלה, ובעזרת ד' בגבורים לא יצליח הפריץ לגמור את ביתו, כי יפול הנופל ממנו, לבסוף נודע כי השטח שעליו עומד המבנה של אותו הפריץ הי' שייך ליתומים, וציוו השלטונות לפרק את כל הבנין.

השטח הוצע למכירה פומבית ע"י השלטונות, ורצה מרן לקנות על מנת לבנות עליו את ביתו נאוה קודש, שלח אותו הרשע למרן לאיים עליו, כי באם ישתדל יהודי לקנות את השטח, עתיד הוא להנחיל צרות לכל היהודים, שלח מרן לקרוא לרופא א' מעיר ווען שהי' מכירו, וביקש ממנו להשתדל לרכוש את המקום בעבורו.

ואכן עלתה ביד השליח לקנות את השטח עבור מרן, ולימים נבנה שם על אתרא הדין משכן קדשיהם של רבוה"ק זי"ע, ה"הויף" וה"גרויסע שטוב".

הרשע ההוא לא הי' יכול לספוג עלבונו וחמתו בערה בקרבו בראותו כי מרן הצליח לרכוש לו המקום שנלקח

ממנו, ולא הרפה מנסיונותיו להצר צעדי היהודים, ואיים על היהודים כי בפרוס חג הפסח בשנה הזאת לא ינתן להם רשיון לאפות מצות, וכן עשה והגיש תלונה בבית המשפט שלא ליתן ליהודים לאפות מצות מחשש שלא תארע שריפה בעיר על ידי זה.

באו אנשי העיר למרן לשאול מה יעשו עם הצו של השלטונות שאסרו לאפות מצות, השיב להם מרן שאין להם ממה לפחד, וגם אלו שהיו רגילים ליסע לביתם על חג הפסח, ציוה להם מרן שישארו בבעלזא, ויהי' להם מצות די והותר, לא עברו ימים מועטים, יום אחד כאשר רכב הפריץ הרשע הזה על סוסו ברחובות העיר, הגיע לפתע הפריץ מעיר הובניב לקראתו. הי' זה ברחוב צר, אשר אין מקום לשנים לעבור ביחד, ולא ויתר א' מהם לסטות מדרכו ליתן לרעהו מקום לעבור, ונפלה קטטה עזה ביניהם ונאבקו איש עם רעהו, עד שנפל אותו הרשע מעל סוסו, ונהרג שם במיתה משונה. כן יאבדו כל אויביך ד'.

(בית הכנסת שבבעלזא דף ל"א)

ליל פסח – הלל

דמעות זלגו מעיני הרמב"א

רבינו מצאנו שח מענין אמירת הלל בליל הפסח אחר תפלת ערבית בביהכנ"ס, כי בתחלה סבלו החסידים מהמתנגדים על אודות מנהג זה, באמרם שעל מנהג זה שהזכיר המחבר בשו"ע, כתב הרמ"א וכל זה אין אנו נוהגין כן, ואנן קיימא לן בכל דוכתא כהרמ"א. ואמר רבינו מצאנו שבעת שכתב הרמ"א את זאת, זלגו שתי דמעות מעיניו וכתב באנחה: ואנו אין נוהגין כן, במנהג טוב כזה.

(י"ג אורות ח"א דף שפ"ו)

מצה

הצלת נפשות ע"י שיירי המצה

בשנת מלחמת העולם הראשונה, כשהיה עת צרה ליעקב כידוע, ויום יום דרשו על פתחי אדמוה"ז מוהרא"ז [מקרעטשניף] זצלה"ה שיברכם שינצלו מגזירות קשות ואכזריות הבאים בעת המלחמה, וכמפורסם שאדמוה"ז זצלה"ה הראה אז פלאות רבות והציל כמה וכמה יהודים בעצות נכונות ובברכותיו הקדושות, ובתוך הבאים היה איזה בחור מהעיירה ריסקיווע (מחוז מאראמרוש) ע"ד שנקרא לצאת לחזית המלחמה שאדמוה"ז יברכו שיחזור לביתו בשלום, ורבינו אדמוה"ז נתן לו חתיכת מצה שמורה משיירי פסח, לסגולה להישמר מכל רע.

והבחור הלז הניח פרוסת מצה זו מעוטפת בתוך כיסו של כתונתו ליד לבו, ונסע לדרכו, ובשעת המלחמה

נקלע פעם לקרב פנים אל פנים, וחצים ובליסטראות עפים מכל עבר וצד, ותוך קרב מר זה, פגע חץ גם בבחור זה, אך כשהגיע החץ אליו פגע בכיסו העליון שליד לבו, פתאום הוחלק החץ וקפץ חזרה. והבחור יצא בשלום מעסק זה אפילו ללא שריטה, ואח"כ ראה הבחור הזה כי כיסו של כתונתו נקרע וכן גם נקרע הנייר שבו היה עטוף המצה שקיבל מאדמוה"ז זצלה"ה, אך כשפגע החץ במצה עצמה נשמט והוחלק, והראה זאת בפני מפקדיו והקצינים הגבוהים, וכולם נשתוממו ממראה זה, וכתבו זאת בכל עתוניהם, ונתקדש שם שמים ברבים.

ובתום המלחמה כשחזר בחור הזה לביתו, נכנס אל רבינו אדמוה"ז זצלה"ה, וסיפר לו את אשר קרהו, והאיך שניצל ע"י רבינו בחדס ה' עליו, נענה עליו אדמוה"ז ואמר לו, מכיון שהיתה לך ישועה גדולה כזאת שניצלת ממות לחיים, ראוי הוא שתקנה לי אויטא במתנה, ויהי כמצחק בעיני הבחור הלז, כי היה בן עניים, ומהיכן יקח הון רב כזה לקנות אויטא, שהיה אחד בעיר ושניים במשפחה בימים ההם, ענה בחור זה ואמר, אם רבינו יברך אותי שיהא לי בית חרושת לזה, אוכל לקיים דברי רבינו ולתת לו אויטא במתנה, נענה אליו רבינו אדמוה"ז בזה"ל, עוד חזון למועד, וגם זה יכול להיות.

ונתגלגל הדבר והבחור הזה נסע לעבוד בעיר הבירה בודפעסט, ושם עלה והצליח מאד עד שנתעשר בעשירות מופלגת, והיה לו בית חרושת לזה, וכאשר בא רבינו אדמוה"ז למדינת הגר, עמד הנ"ל בדיבורו, ונתן אויטא לאדמוה"ז במתנה, ונתקיים הבטחת שניהם.

(רזא דעובדא שער האותיות דף ע"ג)

סיפורים שהרה"ק מרימנוב היי מספר בכל ליל פסח

ענין הלז תמיד שמעו מספרים מהה"ק מהר"ם [מרימנוב זי"ע] הנ"ל בליל פסח אצל הסדר והוא הוא, כי ערל אחד הלך על היומא דשוקא למכור העגל אשר ה' לו למכור, ובא אצלו פריץ אחד ושאל אותו בלשון פוליש (זע גאשיש טא פעם) פירושו מה תבקש עבור הכלב הקטן הלז? הערל המוכר השיבו בלשון פוליש (זשע) בשיזנאל זשע טא צאלעט קא אנע פעם) פירושו הלא עגל הוא ולא כלב, והפריץ אמר לו הלא כלב הוא? וכן התווכחו הערל והפריץ הערל אמר כי עגל הוא והפריץ אמר הלא כלב הוא, כן התאמצו בטענותיהם, עדי כי הפריץ נתן להערל מכת רצח כי יודה לדבריו כי כלב הוא ולא עגל, והפריץ אמר לו, הנה נתתי לך מכת רצח למען תזכור

את יום צאתך לשוק. כי אם הפריץ אמר כי כלב הוא אזי כלב הוא ולא עגל.

הערל הנ"ל שמר את דברי הפריץ ליקח מאיתו נקם ושילם, עוץ עצה בנפשו ושרף את פלטיין וארמון של הפריץ הנ"ל, ואחר כך בא לפניו במקלו ותרמילו כי בנאי הוא, וכי יבנה ביתו בקרוב, וחשבו את תוכן הבית מוצאיו ומובאיו ועשה לו חשבון כיצד יבנה כמה יבנה, כמה מטריאלען כמה עצים יצטרך לבנין הלז, ויען כי להפריץ הנ"ל ה' יערות העצים לכרות שמה עצים הנצרכים לצורך בנין הבית, הלכו שניהם תוך יערות העצים כי במכוון עשה את דבריו עדי ימשיך את הפריץ לתוך היער שלו למען ישלם לו שכרו משלם, וכאשר הגיעו לעצי היער, והבנאי אמר כי מזה העץ יפול כך וכך ויוכל עשות ממנו קורה עבה, כך המשיכו מדיבור לדיבור ויצא נגדו בעובי הקורה בטענות שונות ומדד בידיו את העץ ההוא, ואמר להפריץ כי הוא יוכל ג"כ למדדו, והפריץ פשט את שתי ידיו וחייב את העץ ושער ג"כ את מדת עביו, והבנאי (הערל הנ"ל) לקח מדת החבל (אשר הכין לעצמו) וקשר את הפריץ על עמוד העץ שלו והכה אותו מכת רצח ופצע, ואמר לו זה לך האות הראשון, כי אם הערל אומר כי הוא עגל, אזי הוא באמת עגל ולא כלב, ועתה הראתיך כוחי בפעם הראשון, ועוד אלמד אותך הלכות מליחה עוד שני פעמים והערל (הבנאי) הלך לדרכו.

והפריץ נשאר שמה כפות על העמוד ארבעים בכתפי' וקשר בקישורי מוסרות החבל גנוחי גנח ויליל, עד כי הלך דרך שמה איזה איש וניתק מאתו מוסרות איב"ה הלזה והפריץ בא לביתו עיף ויגע ושכב על ערש דוי ונחלה עד למות, ושאל בעצת הרופאים ויאשו אותו כי אין תרופה למכתו, הערל הנ"ל התחפש א"ע בבגדי חופש, ובא שמה העירה, והרעיש בקול רעש גדול כי רופא מומחה בא העירה ורפא ירפא כל החולאים, עדי נתגלגל הדבר בבית הפריץ (וזאת ה' מגמת הערל הנ"ל) וקראו אותו בקול אנא הושיעה נא, ושלם ישלם לך הפריץ כל משאלותיך, הרופא (הערל הנ"ל) בא אצל הפריץ, אמר, הסירו כל איש מעלי, למען אתבונן על מחלתו ולרפאותו, כי הרופא צריך להיות אכזר ולחתוך בשר הנכאב והנשחת אפי' אם החולה יצעק, עכ"ז אין משגיחין בבת קול, והרופא (הערל) כי ראה כי אין איש בבית סגר את פתח הבית, ונתן (להפריץ) לו מחדש מכת הרג ואבדן, והפריץ צעק בקול, ואנשי הבית גם אם שמעו את קולו, דימו בנפשם הלא הרופא גילה לנו זאת מקדמת דנא כי החולה יצעק

מכאב הלב, הרופא (הערל) הנ"ל אמר להפריץ, עתה למדתי אתך פרק שני, אז א ערל (פויער) זאגט אז עס איזט א קעבלבל, זאלסטו דיא וויסען אז עס איז א קעבלבל, ועוד בה שלישיה, כי עוד פעם אחד תראה את כוחי ועוצם ידי, הערל הרופא הלך לדרכו, והפריץ גנוחי גנח מטורח המכות, ובוש ה' לגלות חרפתו.

הפריץ כאשר נרפא מצרעתו וממכתו, שת עצות בקרבו, לבקשו ולחפשו ולמצוא אותו וליקח נקם מאתו, פ"א בא על היומא דשוקא (מקום הראשון אשר עבד שם עם הערל ועם העגל, אשר על ידי העגל, מצא די חובתו, מכות ויסורים הנ"ל) והערל (והבנאי והרופא) הנ"ל ה' ג"כ שמה, וראה את הפריץ בא לפניו בעגלת סוסים נאים, והערל הכיר את הפריץ, אבל הפריץ לא הכיר את הערל, הערל הנ"ל התחכם כדת מה לעשות, חפש אנה ואנה, ומצא ערל אחר רוכב על סוס קל וטיב המרץ, העמיד אותו ואמר לו הא לך צוואנציגער אחד ועשה מבוקשי, דלוק ורדוף אחר הפריץ הנ"ל ותעמידהו ותלחש באזנו אז א פויער זגט עס איז א קעבלבל איזט עס א קעבלבל, ותרץ לדרכך ואל תעמוד בכלל וכלל רק תסע ותרכוב לדרכך ואל תנוח, כי ישיגו אותך, הערל הלז עשה כמבוקשו הערל הבנאי, והפריץ כאשר שמע את דיבורו של הערל הלז, דימה בנפשו הלא הוא הוא, וציווה למשרתו העגלון (קוטשער) שלו קום רודף מהר אחר הערל הרוכב הלז, וציווה עליו כי ירתום סוס אחד ממרכבתו, ותרכיב חיש מהר עדי תשיג אותו ותביא אותו אלי אצל המרכבה שלי, המשרת של הפריץ עשה כאשר ציווה עליו הפריץ, והפריץ נשאר שמה יחידי בתוך מרכבתו והמתין עד בוש, כי המשרת ישיג את הערל הרוכב (כאשר כי הפריץ דימה בנפשו כי הוא הוא הערל הבנאי והרופא אשר יצא מאתו חטא העגל הנ"ל) ויובילו אצלו ויחרץ את משפטו, בין כך וכך, בא אצלו (אצל הפריץ) הערל (אשר הוא ה' באמת הערל המבוקש, הבנאי והרופא, ובעל העגל) הידוע, ונתן לו להפריץ, מכת רצח ואמר לו אני אני הוא ולא אחר, וזה לך האות השלישי אז א פויער זאגט עס איזט א קעבלבל איזט עס טאקע א קעבלבל, נישט א הינט, והפריץ ה' שמה יחידי יושב בעגלה שלו וקיבל שכרו משלם, והערל האמיתי הנ"ל אמר לו, זה עתה הכייתך שלש רגלים, ותדע עם מי הוא האמת למי החותמת והפתילים והמטה, הערל הלך לדרכו וניצח את האדון הפריץ, אין דאס קעבלבל איזט געבליבן קעבלבל.

זאת העובדה סיפר הה"ק מהר"ם מרימנוב בכל ליל הסדר של פסח, ויפה שיחתן כתיב.
(דברים ערבים דף ע"א ע"ב)

סיפור שבועי פסח

סיפור שבועי

ליל הסדר הראשון של הרה"ח ר' יצחק גלבץ זצ"ל בערבות סיביר

הוא נכנס לתאו בשקט ובחשש, תוך כדי שהוא מוודא שאיש לא עוקב אחריו ומתבונן במעשיו. הוא החזיק בידו את האוצר. הקור היה נוראי, עשרות מעלות מתחת לאפס. שגרת מזג אויר אי שם בערבות סיביר, כשלגופו בגדים בלויים שמנסים ללא הצלחה לשמור על חום גופו. שיניו נקשו זו לזו, אך הניצוץ היהודי דלק בתוכו בבערה גדולה, הוא הזיז את האבן שהתרופפה לה באחד הקירות והחביא את אוצרו – סעודת ליל הסדר שיחול בעוד כמה שבועות. לא, זו לא היתה חתיכת מצה, זו היתה חצי קוביית סוכר שהצליח לקבל תמורת פרוסת הלחם היומית, היום הוא יישאר רעב, כמו ימים רבים, אבל בפסח יהיה לו אוכל כשר, תהיה לו מצה בצורת קובית סוכר, מים לארבע כוסות, חתיכת מרגרינה לכורך, עוד חתיכה לאפיקומן, לגבי מרור הוא לא דואג, יש לו בשפע.

'חמש שנים ועבודות פרך בסיביר!' הקריא השופט הסובייטי בקול רועם את גזר הדין באולם בית המשפט בוויילנא על הנאשם הרה"ח ר' יצחק גלבץ זצ"ל. הוא נאשם בהפצת יהדות, חלוקת לוחות שנה עם חגי ישראל ליהודים שנעו ונדו ברחבי מזרח אירופה, כשהם בורחים מהצוררים מבקשי נפשם. לא שהרוסים היו צריכים סיבה להשליך יהודים לסיביר, 'תנו לנו את האנשים ואנו נמצא כתב אישום עבורם' היו אומרים מפקדי הק.ג.ב. לסוכני החרש, על אחת כמה וכמה כשתפסו דג שמן.

ר' יצחק גלבץ נולד בפולין וזכה ללמוד אצל גדולי הדור: אצל ר' אלחנן וסרמן בברנוביץ' ולפני כן אצל ר' ברוך בער ליבוביץ', בעל הברכת שמואל, בקמניץ. לימים יספר שדמות רבו ר' ברוך בער, מאירת הפנים שאהב אותו אהבת נפש, היא זו שנזכר בה בימים הקשים ביותר שעבר ונתנה לו את הכח להמשיך הלאה. עם תחילת המלחמה ישיבות שלמות נדדו ממקום מושבן, בורחים מחיית הטרף הנאצית, חלקם מצאו עצמם נופלים היישר לידי הכובש הרוסי שמיהר למלאות קרונות שלמים ולשולחם לארץ גזירה. וכך מצא עצמו ר' יצחק גולה לסיביר. וכמו

יהודים רבים אחרים, לאחר מספר שנים הבינו שהמאסר בסיביר היה הפרס הטוב ביותר שקיבלו, ובכך חייהם ניצלו.

עם כניסתו למאסר בסיביר, נערך עליו חיפוש מדוקדק בו התגלו 'מכשירי הקשר', הלא הם התפילין היקרות שרכש בדמים מרובים בהיותו נער. הוא למד את הלכות תפילין על בוריים, וחיפש את התפילין המהודרות ביותר, לאחר שחסך עבורם ממון רב. הוא ניסה להסביר ללא הצלחה לשומרים הרוסים במחנה את טיבם של מכשירי הקשר הללו, אך אלו ראו מולם לראשונה בחיים מרגל גרמני ולא רצו לשמוע כלל את הסבריו, לבסוף החליטו לפרק את מכשירי הקשר מחשש לציתותים, וכך מול עיניו הדומעות, באבחת גרזן רוצצו אותם. עשרות שנים מאוחר יותר כשנלקח לבדיקות רפואיות בלבו, אמר בחיוך אם תחסר לי פעימת לב אחת, אל דאגה, זוהי הפעימת לב החסרה לי מהרגע ההוא שרוצצו את התפילין שלי.

ליל הסדר הראשון במחנה. הגוף מפורק לאחר יום עבודה קשה, אבל הלב מתרונן לקראת הלילה הגדול. הוא מתפלל ערבית של יו"ט בדבקות רבה, 'את יום חג המצות הזה זמן חרותנו' זועק ללא קול, 'למה יאמרו הגויים' הוא שר בדמעות רותחות את הלל של ליל יו"ט. לאחר התפילה המרוממת, הוא פוסע לאותה גומחה שבקיר, שם ממתינה לו 'סעודת יו"ט וסימני החג'. הוא מוציא את קוביות הסוכר וחתיכות המרגרינה ומתחיל לומר מזכרונו קטעים מההגדה של פסח, אט אט שמורות עיניו נעצמות, הגוף דורש את שלו. למחרת הוא ממשיך לאכול מהאוכל ששמר לו לימי הפסח כדי שלא ישל חלילה באכילת חמץ.

יומיים לאחר ליל הסדר ההפתעה הכתה בו! הוא מבחין ביהודי בר אוריין שהגיע ממש בימים האחרונים למאסר במחנה, כוחו עדיין במותניו, ובידו הוא אווז לא פחות מפרוסת לחם – מנת האסיר היומית, ואוכל בתאבון רב. כשהלה התקרב אליו, ר' יצחק אומר לו בתרעומת: "עד כדי כך הסבל שלכם רב שאינכם יכולים להימנע מחמץ גמור בפסח?" הלה מביט בו במבט משועשע, ומפטיר: "ר' איד, אנחנו כעת באדר ב'!" ר' יצחק נדהם מהתשובה שהוטחה בפניו, אך מיד גלגלי מוחו פועלים כיצד יספיק לאגור מחדש אוכל לפסח, שיחל בעוד כחודש בלבד, ואכן, חלק הצליח להשיג, ומה שלא, כדי שלא יגווע ברעב, שרף את מנת האוכל היומית עד שלא היתה ראויה

לאכילת כלב כפי ההלכה, ואכל את האפר. שנים רבות לאחר מכן היה אומר שהוא עדיין מרגיש את אותו אפר בגופו.

שבוע רודף שבוע וחודש רודף חודש. כמות האוכל שהיו מקבלים היתה מועטת ביותר, הרוסים היו שוקלים כל אסיר, ולפי משקלו נקבעה כמות המזון שיקבל, וממנה יכול היה רק לרדת. אם עבודתו לא השביעה את רצון מפקדיו, הכמות היתה קטנה יותר. המפקדים מצידם היו משתדלים לא להיות שבעי רצון. מחוסר תזונה יחד עם הקור הנורא הגוף שקע אט אט ונכנס למעין תרדמת, תנועות הגוף הופכות למונוטוניות וחסרות חיות ונראה שמתהלכים כאן רובוטים ולא בני אדם. העיניים מושפעות מכך עד כדי שהגיעו לכמעט עיוורון בשעות החשיכה, ממש כמו תרנגולים שלא רואים בחשיכה.

הדרך חזור מיום העבודה המפרך היתה נעשית בצורה שלא תיאמן, האסירים היו אווזים אחד בשני כמו קרונות רכבת, וכך שורה של מאה איש, היתה מוצאת את דרכה על ידי אסיר חדש שעדיין מאור עיניו תיפקד היטב והיה יכול להובילם בבטחה, או לחילופין על ידי אחד ממפקדי המחנה שממש לא סבלו מתזונה בלתי מספקת.

מוחו של ר' יצחק בקושי עובד, הוא שוכח את ימי השבוע, והוא מקיים את ההלכה 'ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת, מונה שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו, ומקדש השביעי'. סביבו מתהלכים כמותו, צל של אנשים, התקשורת ביניהם מינימלית, מחוסר כוח. יום אחד, במהלך העבודה, האדם שליידו מתמוטט, ורגע לפני, הוא אומר לו בכוחותיו האחרונים, קוראים לי יוס'ל וייס ממונקאטש, תזכור, יוס'ל וייס ממונקאטש. עם הזמן ודעיכת הגוף, ר' יצחק שוכח צורתה של אות. חלק מן התפילה הוא מצליח לזכור והוא חוטף רגעים ספורים לתפילה תוך כדי העבודה. רופא המחנה מביט בו ושואל אותו למעשיו המוזרים, "אני יהודי", משיב לו ר' יצחק ללא חת ובגאווה גדולה, "ואני מנצל הזדמנויות לדבר עם אלוקי!" "יהודי?" משיב הרופא בשאלה, "גם אני יהודי!" מיני אז היה הרופא דואג להבריח לו מן המרפאה מנות גלוקוז – סוכר, לפצות קצת את הגוף על התזונה הנוראית. אותו רופא גם הציל את חייו לאחר שאסירים באו לספר לו שחברו ר' יצחק קפא למוות, הרופא הביא את חבריו הגויים, ובמשך שעה ארוכה שפשו על גופו שלג כדי להחזיר את זרימת הדם בגופו.

אט אט בניסי ניסים גופו מצליח להתרגל למצב, ואיכשהו מצליח לשרוד, האמונה היוקדת של ברסלבער חסיד, ורבותיו שבצילם גדל, נתנו לו את הכוח להמשיך, מימרא אחת מן הגמרא זכר משום מה והיה משננה בינו לבין עצמו ללא הרף: אם נאמר 'בכל נפשך' למה נאמר 'בכל מאודך' ואם נאמר 'בכל מאודך' למה נאמר 'בכל נפשך'? יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו, לכך נאמר 'בכל נפשך' ויש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר 'בכל מאודך'.

באחת הפעמים שהתפלל, חלם על אחד מרבותיו בברסלב הרה"צ ר' אהרן לייב ציגלמן זצ"ל שאומר לו, התפלל שתזכה לצאת ולהקים בית בישראל. וכך עשה.

חודש לפני מועד שחרורו נקרא לפתע למפקד המחנה. "תחתום על הטופס, אתה משוחרר!" ברוב טובם השלטונות הסובייטים היו נותנים כרטיס נסיעה ברכבת למקום שהאסיר המשוחרר היה בוחר לנסוע, ר' יצחק, כברסלב'ר מובהק רצה בכל מאודו לנסוע הישר לאומן, עיר הגעגועים, שטרם זכה להיות בה, אך היה לו ברור שכאשר ישמעו את היעד יגרשוהו מיידית בלא כלום, הוא מבקש מִפּה כדי למצוא מקום ששם האקלים והמזג אוויר דומים למקומות שגדל בהם, הוא מתבונן במפה ובוחר את המקום אליו איוותה נפשו, הם נותנים לו את כרטיס הרכבת ואומרים לו שהתחנה במרחק של עשרים קילומטר ומשהו.

"את העשרים הקילומטר" היה אומר ר' יצחק "הלכתי די מהר, אבל את ה'משהו' זה כבר לקח ימים ארוכים עם סכנות של חציית נהרות קפואים, כשאני שומר על הכרטיס מכל משמר". ברכבת ישב בדד ללא שום אוכל ושתיה כשלפניו ימים ארוכים של נסיעה. כאשר הרכבת היתה עוצרת בתחנות, הנוסעים היו יורדים לקבל כוס מים חמים שהשלטונות נתנו חינם לכל המעוניין, אך רק בתנאי שיש לו כוס... ר' יצחק שהיה עם בגדיו לעורו נשאר ברכבת, אחד הנוסעים מפקד מבוגר בצבא, פנה אליו בפליאה מדוע אינו יורד כמו שאר הנוסעים, לכששמע את סיפורו גילה לו בסוד שגם הוא יהודי, ומעתה ואילך, הוא יתחלק איתו בכל מאכליו עד סופה של הנסיעה הארוכה, ובכך הציל את חייו.

הרכבת מגיעה למוסקבה, ר' יצחק יורד בחשש, הוא מחפש דבר ראשון בית הכנסת, להניח תפילין ולפתוח ספר קודש, הוא במתח עצום האם יצליח לזהות את האותיות? האם יצליח לקרוא? הוא משוטט ברחבי מוסקבה,

ותר בעיניו אחר בית כנסת, הוא מצליח למצוא אחד כזה ולהיכנס לתוכו, הוא רץ לארון הספרים ונוטל ספר מתוכו ופותח אותו במהירות, שטף של דמעות פורץ מעיניו, הוא מצליח לקרוא! הוא זוכר את האותיות!

ר' יצחק זכה לעלות לארץ ישראל להקים בית נאמן בישראל ולראות בחייו משפחה גדולה ומפוארת, דורות ישרים מבורכים.

(הרב אברהם פוקס – דרשו)

משל ונמשל פסח

אני ולא מלאך

שמעתי משל נפלא על החשיבות והחביבות של עם ישראל בעיני הקב"ה:

היה פעם מלך גדול ואדיר, ולו נגן שהיה עליו מיוחד בחכמת המוזיקה. הנגן היה מנגן לפני המלך, אך לא ידע כמה הוא שווה.

ראה המלך שהנגן האהוב אינו יודע להעריך את עצמו כראוי. מה עשה? שלחו למדינה אחרת, שיראה כמה הוא שווה.

המלך של המדינה השניה ראה שהוא מנגן באופן מיוחד, והחליט להשאיר אותו אצלו. המלך הראשון שלח מברק ובו דרישה נחרצת: "החזירו לי מיד את הנגן שלי. שלחתי אותו אליכם רק כדי ללמוד ולהשתלם, ולא שישאר במקומכם!", אך המלך השני סרב.

האיזמים והאזהרות של המלך הראשון לא הועילו, ואז הוא שלח מטוסים וטילים להפיץ את המדינה השניה, ועדין המלך השני לא התיחס למתקפה, וסרב להשיב את הנגן.

ראה המלך הראשון שאין בררה, בא בכבודו ובעצמו, נכנס למדינה השניה, כבש את כל המדינה, נלחם בעוז, עד שהצליח לחלץ משם את הנגן, לקח אותו עמו והביאו לבית המלכות.

אמר הנגן: "ידעתי שאני מנגן יפה, אבל לא ידעתי עד כמה!", כעת הבין כמה רב ערכו בעיני המלך, שיצא בעצמו להילחם על שחרורו.

הנמשל – כך מובא באחד מספרי הקדמונים – הוא ענין יציאת מצרים. הקב"ה ראה שעם ישראל אינם יודעים כמה ערכם רב בעיניו. מה עשה? שם אותם במדינת מצרים, מקום הטומאה, ופרעה סרב לשלחם. בתחילה הוא התקיף את מצרים בהפצצות ו'טילים' - אלו ההתראות שניתנו לפרעה ולחרטומיו על ידי משה רבנו: 'שילחו את עם ישראל!' ולא הועיל. הביא עליהם עשר מכות – ועדין לא הועיל. עד שבא הקב"ה בכבודו ובעצמו, "אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא

השליח", לקח את עם ישראל והעלה אותם מארץ מצרים.

מזה הבינו בני ישראל כמה הם חשובים וכמה ערכם גדול.

יהודי צריך לדעת כי כל מילה של יהודי, כל תפילה של יהודי וכל חיזוק של יהודי - שווים עולם ומלואו!

על ה"חפץ חיים" זצ"ל מסופר, שבערוב ימיו, כשהיה כבר זקן מופלג ובקושי הלך על רגליו, נסע לעיר וילנא במסירות נפש, בכדי לדבר שם דברי חיזוק. הוא נשאר שם לשבת, ובאכסניה שבה התאכסן שהה יהודי נוסף, וה"חפץ חיים" דיבר איתו דברי חיזוק באמונה. לאחר מכן אמר ה"חפץ חיים", שהיה כדאי לנסוע את כל הנסיעה הזו, כדי לחזק יהודי אחד שבא לבקש חיזוק באמונה ביום השבת.

הוא נסע נסיעה ארוכה למרות שאין לו כח, הוא חיזק שם עולמות, אבל ה"חפץ חיים" ידע להעריך את החיזוק שהוא חזק יהודי אחד באמונה. עוד יהודי שהתחזק ונהיה עבד ה'.

אנחנו פשוט לא יודעים להעריך מה שווה יהודי אחד!

את זה ליל הסדר מלמד אותנו. בא וראה מה עשה הקב"ה עבור יהודים עובדי עבודה זרה, שקועים במ"ט שערי טומאה, בשפל המדרגה. אומר הקב"ה: תראו כמה אני מוכן לשנות את כל סדרי בראשית ולעשות אותות ומופתים עבור כלל ישראל. מכאן תלמדו מה הערך של כל תפלה ושל כל חיזוק בתורה ובעבודת ה'.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - הגדת שש באמרתך)

שיר לפסח

בְּיַחְדָּוּת

מאת: משה גוטמן

חַרֹּת שֶׁל אָדָם – אִישׁ

אִינְהָ תְּלוּיָהּ אֶלָּא בּוֹ

כִּי חַרֹּת הִיא לְהַרְגִּישׁ

הַרְגֵּשׁה פְּנִימִית שֶׁבְּלִבּוֹ

חַרֹּת אָדָם מֵהוֹתִית

אִין חֲבִיבַת שְׂתָהּא גְּדוּלָּה

אוּ נֹעֲזֵת מְדַמְּמֵת וּדְרָמְמֵת

שְׁעַל פְּנֵי בָּל הָעוֹלָם עוֹלָה

וחרות שְׁמֹשְׁחֶרֶת מְשֻׁעָבוּד
 זְעִיר סוּדֵי פְּנִימֵי שָׁל בְּעֶרְה
 לְכַפִּית סִכָּר אוֹ עֲשׂוֹן אָבוּד
 לְעֻקְצַת חֶבֶר אוֹ אָרֶם נְטִירָה

גַּם הִיא חֶרוֹת שְׁמֹשְׁחֶרֶת
 וּבְנֶפֶשׁ צוֹכֶעֶת צְבָעֵי גְּאֻלָּה
 וּמִנְגִּינָה בָּהּ נְשֻׁמְרֵת
 לְחֻשְׁמוּעַ לְעַד אֶת קוֹלָהּ

עַרְכֵי פְּסָחִים תִּשְׁפֹּד

מכתב לקוראים

ביום שישי הקרוב י"א ניסן יחול
 היארצייט של הרב החסיד ר' דוד
 אולבסקי ז"ל משגיח דישיבת גור
 בארה"ב, נביא כאן אימרה משמו,
 לזכרו, הגמרא במסכת ברכות אומרת,
 ואומרים כן בתפילה שאומרים קודם
 הלימוד – ואל אכשל בדבר הלכה,
 וישמחו בי חבריי.

והמפרשים נדחקו לעמוד בזה, דהיה
 די לבקש ואל אכשל בדבר הלכה,

ובאיזה צורך אמר וישמחו בי חבריי,
 ורש"י כתב שם שלא יהיה שתי רעות,
 אמנם ר' דוד ביאר בצחות לשונו
 ובמתק שפתיים שלא אכשל בדבר
 הלכה וישמחו בי חברי, לא שישמחו
 חברי ויצחקו עלי אם נכשלת, אלא
 חברי ייהנו מזה וישמחו מהפשט הזה,
 ויגידו כמה טוב זה היה, והפשט הרי
 הוא בכלל לא נכון, ע"כ.

במה דברים אמורים מתקרבים אנו
 לקראת חג הפסח, ורואים מול עינינו
 עלון יפה ומושקע כל כך, צוות
 ומערכת הגיליון נושא תפילה שלא
 ניכשל בכל דבר הגיליון וישמחו וייהנו
 מזה, כלל הקוראים היקרים, אלא
 תמיד נוציא דבר מנופה, יפה וקריא,
 לכל הציבור הקוראים בשקיקה את
 הגיליון.

כשאנו רואים את תגובות האנשים
 שנהנים ומשתדלים לעשות מיטב
 יכולותינו, שיהא גיליון מנופה וטוב,
 הרי שלנו עשינו, וכמוכן שהכל
 בסייעתא דשמיא ולקל גומר עלי.

ומאידך מסופר על אברך שאירגן
 שלשידעס' בשטיבל והכין הכל מאלף
 ועד תיו, סלטים מלא סוגי העריג
 ומעושנים וכו' והכל בהכנה ובטיבול
 עצמי, במוצ"ש התקשרו אליו כמה
 אברכים, ואמרו לו בהתרגשות רבה

כמה האוכל היה טעים וטוב, מתובל
 וטרי...

לאחר כשבוע ימים, פתח קייטרינג
 לאוכל מוכן לשבתות, לצערו הרב היה
 צריך לסגור אותו לאחר כחודש,
 מחוסר ענין של הציבור....

כמוכן שזה רק משל למילתא
 דבדיחותא אבל כל דבר שבא בחינם
 יאמר עליו שבחים רבים אך כשמגיע
 לכסף פתאום...

אליך קורא יקר!

גם בנוגע לגיליון תבין את המסר
 ותפנים...

לא חכמה להגיד כשזה בחינם כמה זה
 יפה, וכשמגיעים לכסף נעצרים...

ניתן להנציח לע"נ יקירך או לחילופין
 מודעת מזל"ט בשעטו"מ במס'
 0556749236

ובתפילה נסיים שימשיך לצאת מתחת
 ידינו דברים מתוקנים המנופים
 בשבעים נפה, כיד המלך, וישמחו בי
 חברי בדבר הלכה שנכתבו כתיקונם.

בכבוד רב א כשר און אפריילעכן פסח
 המערכת

<p>נתרם לע"נ הרה"ח ר' מרדכי ז"ל בן ר' אברהם צבי ז"ל רוטה נלב"ע ט"ו ניסן תשנ"ז ת.נ.צ.ב.ה. נתרם ע"י נכדו שיחי'</p>	<p>לעילוי נשמת האשה הצדקנית המופלגת נתרם לע"נ האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' צבי מאיר ז"ל טרויבע נלב"ע כ"ח אדר א' תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>נתרם לע"נ הרה"ח ר' שלמה זלמן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים צבי ז"ל גושמן נלב"ע י"ח ניסן תשס"ו ת.נ.צ.ב.ה. נתרם ע"י נכדיו שיחי'</p>	<p>נתרם לע"נ האשה החשובה מרת שושנה ע"ה בת הרה"ח ר' קלמן קלונימוס ז"ל נלב"ע י' ניסן ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>הגליון נתרם לעילוי נשמת האשה החשובה בעלת חסד שנזדככה ביסורים וקיבלם באהבה מרת ציפורה פריי ע"ה בת הרה"ח ר' משה צבי גלובנסקי ז"ל נלב"ע י"ז אדר ב' תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה. נתרם ע"י המשפחה</p>	<p>נתרם לע"נ הרה"ח ר' יצחק אביגדור ז"ל בן הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל נלב"ע י"ז ניסן תשל"ה ת.נ.צ.ב.ה. נתרם ע"י החפץ בעילום שמו להצלחה בכל העניינים</p>

מערכת ענפי מנחם מאחלת לכל קוראיה ולכל בית ישראל פסח כשר ושמת